

HÖGSKOLAN
DALARNA

HÖGSKOLAN
DALARNA

Kandidatexamen

Varför blir de flesta unga inte blir brottslingar?

Why do most youths not turn into criminals?

En kvalitativ fallstudie

Författare: Zeynep Erbek & Hannes Tarach

Institution: Högskolan Dalarna

Examinator: Jessika Wide

Ämne/huvudområde: Sociologi

Kurskod: SO2009

Högskolepoäng: 15 HP

Examinationsdatum: 2022-06-10

HÖGSKOLAN
DALARNA

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja

Nej

Abstract

Juvenile delinquency is currently highly topical in the media and political debates in Sweden, where the focus is often on what risk factors exist, and what preventive measures are needed. The risk and protection factors of young adults' connection to crime are usually the same variables. What determines something is a risk or protection factor is what the outcome will be. To understand what plays a role for young adults, who are overrepresented in juvenile delinquency, what preventive measures make a difference in young adults' lives, the study aims to identify possible protective factors. The purpose of this thesis is to identify protective factors in young adults between the ages of 18 and 28, which are the basis for them not joining crime. To then compare the identifying protection factors with the protection factors presented in the theory of social ties. The study was conducted using a qualitative method with semi-structured interviews of five respondents who had never been criminally active, suspected nor convicted of crimes.

The empirical evidence gathered from the respondents resulted in a combination of protective factors contributing to their non-involvement in crime. Strong and present family relationships are identified as a particularly prominent and important protective factor. The protective factors contained in the theory of social ties were tested and resulted in them being consistent with the protective factors identified by the empirics.

Keywords: criminal lifestyle, socially vulnerable areas, risk factors, adolescents

Sammanfattning

Ungdomsbrottslighet är just nu högaktuellt i media och politiska debatter i Sverige, där fokus ofta ligger på vilka riskfaktorer som finns, och vilka förebyggande åtgärder som behövs. De risk- och skyddsfaktorer om ungas anslutning till brottslighet är oftast samma variabler. Det som *avgör* något är en *risk- eller skyddsfaktor* är vad utfallet blir. För att förstå vad som *spelar roll* för *unga män*, som är överrepresenterade i ungdomsbrottslighet, vilka förebyggande åtgärder som gör *skillnad* i unga mäns liv ämnar studien att *identifiera möjliga skyddsfaktorer*. Syftet är med uppsatsen är att identifiera *skyddsfaktorer* hos unga män mellan 18–28 år, vilka som ligger till grund för att de *inte* ansluter sig till brottslighet. För att sedan jämföra de *identifiera skyddsfaktorerna* med de skyddsfaktorer som presenteras i *teorin om sociala band*. Studien är genomförd med kvalitativ metod med semi-strukturerade intervjuer av fem respondenter som aldrig varit brottsligt aktiva, misstänkta eller dömda för brott.

Insamlade empirin från respondenterna resulterade i att en kombination av skyddsfaktorer har bidragit till att de *inte* anslutit sig till *brottslighet*. *Starka och närvarande familjereaktioner identifieras* som *särskild framträdande* och viktig *skyddsfaktor*. De *skyddsfaktorer* som teorin om *sociala band* innehåller prövades och resulterade i att de *överensstämde* med de *skyddsfaktorer* som identifierades av empirin.

Nyckelord: brottslig livsstil, socialt utsatta områden, riskfaktorer, skyddsfaktorer ungdomar.

Förord

Vi vill tacka våra respondenter för deras deltagande i studien och flexibiliteten, trots att förfrågan om deltagande och intervjutider utgick med kort varsel. Vi vill även rikta ett stort tack till Peter M Jansson, dels för att han varit en stor inspirationskälla genom sin undervisning inom samhällsvetarprogrammet i ämnet sociologi, dels för att han motiverat och väglett oss i denna uppsats trots att han inte varit vår handledare. Ett stort tack Peter, du har haft en stor betydelse genom ditt stöd och vägledning.

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund	1
<i>Syfte</i>	<i>5</i>
<i>Frågeställningar.....</i>	<i>5</i>
<i>Avgränsningar.....</i>	<i>5</i>
<i>Disposition</i>	<i>6</i>
<i>Begreppsdefinitioner</i>	<i>6</i>
Socialt utsatta områden och polisens definition av utsatta områden.....	6
Risk- och skyddsfaktorer	7
Ungdomar	8
Tidigare forskning	9
<i>Omgivningen</i>	<i>10</i>
<i>Familjen</i>	<i>11</i>
<i>Sociala miljön.....</i>	<i>12</i>
<i>Skolan.....</i>	<i>14</i>
Teoretiska utgångspunkter.....	16
<i>Strainteori.....</i>	<i>16</i>
Straintillstånd.....	18
<i>Teori om spegeljaget</i>	<i>20</i>
<i>Symbolisk interaktionism.....</i>	<i>22</i>
<i>Hirschis teori om sociala band.....</i>	<i>25</i>
Metod	28
<i>Forskningsstrategi.....</i>	<i>28</i>
<i>Forskningsdesign.....</i>	<i>29</i>
<i>Val av metod.....</i>	<i>29</i>
<i>Urval och respondenter.....</i>	<i>30</i>

<i>Datainsamling</i>	30
<i>Genomförande</i>	31
<i>Etiska övervägande</i>	32
<i>Dataanalys</i>	33
<i>Bedömningskriterier</i>	33
Resultat	36
Analys	36
<i>Anknytning</i>	36
<i>Åtagande</i>	45
<i>Deltagande</i>	47
<i>Tro</i>	49
<i>Analys av tidigare forskning och empirisk analys</i>	55
Slutsats	58
<i>Förslag till framtida forskning</i>	61
<i>Bilaga 1 – Informationsbrev</i>	66
<i>Bilaga 2 – Intervjuguide</i>	69
<i>Bilaga 3 – Kontrakt om samarbete mellan författarna</i>	71

Inledning och bakgrund

Vi vill undersöka vad som gör att merparten av alla unga män *inte* ansluter sig till kriminalitet. Detta genom att identifiera möjliga skyddsfaktorer. Vilka sedan ska jämföras med de skyddsfaktorer som framkommer i valda teorin.

Brottslighet, ungdomsbrottslighet, rekrytering, gängkriminalitet och våldskjutningar, samtliga begrepp har varit högaktuella i Sverige de senaste åren. Likt begreppen riskfaktorer, skyddsfaktorer, och förebyggande i syfte att motarbeta brottsligheten. Brottslighet är ett aktuellt samhällsämne som även vi författare till den här studien själva följer genom de olika kanaler som uppdateringar förmedlas genom. Det gemensamma intresset att skriva just om detta ämne föll därför naturligt ur både samhällsvetenskapligt, och sociologiskt perspektiv. Tidigt kände vi att just *risk- och skyddsfaktorer* vore särskilt intressant att få fördjupad kunskap om och så blev det också. Vi har under studiens gång beaktat och haft med oss att det alltid finns mörkertal i brottsligheter och att kunskap sällan är absolut, som man ofta brukar säga inom samhällsvetenskapen.

I Svenska Dagbladet skriver man:

Brottsligheten har flera år i rad blivit ett allt viktigare samtalsämne i Sverige på grund av dess närvaro i daglig basis. Unga rekryteras i allt lägre åldrar, socioekonomi är en identifierad faktor, och allt fler skjutningar i Sveriges olika delar. Kriminalitet kommer givet vara en av de viktigaste frågorna i valrörelsen, det går inte att komma undan, säger Johan Martinsson, docent och föreståndare på SOM-institutet (Svenska Dagbladet, 2022).

Vidare säger Polisen att:

Kartläggningar om lägesbilden visar på att kriminalitet och ungdomskriminalitet är särskilt hög i utsatta områden som karaktäriseras med låg socioekonomi. De senaste åren har ungdomsbrottslighet kopplat till kriminalitet- och gängkriminalitet i Sverige ökat. Skjutningar, narkotikabrott, vapenbrott, skadegörelse, hot- och övergrepp är några av dessa (Polisens lägesbild över kriminell påverkan i samhället: 2021).

Gängkriminalitet, kravaller och brott är inget nytt fenomen men antalet skjutningar och dödligt våldsbrott har ökat de senaste åren vilket innebär att brottsligheten har utvecklats till en mer brutal nivå jämfört med förr. I jämförelsestudien *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder* av *Brottsförebyggande Rådet* (2021) har rapporten kommit fram till att dödligt våldsbrott i Sverige ökat, vilket är avvikande till skillnad från övriga Europa. I förhållande till de andra 22 länderna som studien omfattade, låg Sverige mycket högt upp på listan när det kommer till dödligt våld med skjutvapen. Genomsnittet för dödligt våld med skjutvapen ligger i Europa på 1,6 per miljon invånare medan Sverige uppvisar 4 avlidna per en miljon invånare i en mätning utförd av brottsförebyggande rådet (BRÅ, 2021).

I rapporten från riksdagen betonas åldersspämnet 12–18 år som en särskild riskålder för att hamna i kriminalitet, samt att ungdomar i socioekonomisk utsatta områden och/eller andra bakgrundsfaktorer kan ha stor påverkan på att hamna i kriminalitet. (Riksdagen, 2020)

I riksmidia lyfts problematiken dagligen:

Det har skett förändringar i ungdomarnas aktivitetsvanor. De är ute mindre på kvällarna, de dricker mindre alkohol. De

tillbringar mindre tid i riskfyllda miljöer där (vi ser ett starkt samband mellan förändringar i aktivitet och minskat brottslighet, säger Robert Svensson, professor vid institutionen för kriminologi i Malmö Universitet (Aftonbladet, 2021).

Ungdomsbrottsligheten i Sverige har minskat med 50 procent på knappt 20 år enligt *Aftonbladet nyhetstidning* (2021). Man menar att i samband med den teknologiska utvecklingen stimulerar ungdomar sig i allt högre grad genom teknologin och spenderar mer tid hemma. Forskningen om siffrorna (Malmö Universitet, 2021) förklarar att föräldrar idag har mer koll på sina barn tack vare teknikutvecklingen med bland annat telefoner. Vidare förklarar man den minskade brottsligheten med att ungdomar befinner sig i högre utsträckning i hemmet på fritiden där sociala medier även upptar ungdomars tid alltmer (Malmö Universitet, 2021).

Ungdomsbrottsligheten har minskat trots att befolkningen i Sverige ökat senaste decennierna. Kravaller, upplopp och bränder i socialt utsatta områden har funnits långt tillbaka i tiden. Ungdomsbrottslighet är ändå högaktuellt i media och i politiska debatter. Brottsligheten i Sverige har alltså inte ökat sedan 1980-talet. Den har i stället tagit andra former och blivit alltmer brutal. Gängkriminalitet, skjutvapenvåld, dödligt skjutvapenvåld, och narkotikabrott har ökat, samtidigt som de övriga brottsligheterna inte ökat, och vissa till och med sjunkit de senaste decennierna. Ungdomsbrottsligheten i sig har enligt kriminologerna inte ökat, däremot har brottsformerna blivit allt grövre och rekryteringen har sjunkit ner i allt lägre åldrar. Detta förklaras med att rekryteringar av unga sker i större utsträckning idag (Forskning.se, 2022).

I rapporten *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling* (BRÅ, 2009) lyfts det att siffror och slutsatser om ungdomsbrottslighet varierar mellan olika studier, men att det i helhet är liten andel av brotten som begås av unga. I rapporten lyfts möjliga risk- och skyddsfaktorer gällande ungas anslutning till brottsligt beteende och mest fokus är det på sociala sammanhang. Barn och ungdomar utvecklas genom samspel mellan olika sociala sammanhang. Kombinationen av dessa sammanhang påverkar också varandra. De som nämns som specifikt viktiga är – familjen, skolan, närsamhället och kamratkretsen. Särskilt förhöjda risker för brottslig utveckling är bristande ekonomiska resurser, inkonsekventa eller för stränga uppfostringsmetoder, dålig relation i familjen, övergrepp i familjen, brott eller missbruk i familj eller närmaste kretsen närstående. Rapporten menar att om dessa riskfaktorer är positiva utgör de i stället skyddsfaktorer som är förebyggande för ungas anslutning till brottslighet eller utveckling av brottsligt beteende. Ju fler förebyggande skyddsfaktorer desto mindre risk för att utveckla brottsligt beteende, samma sak gäller för riskfaktorer. I rapporten framgår ”osynligt” brottsförebyggande arbete som definieras som skyddsfaktorer – välfärdstjänster, utbildning, föräldrastöd, resursstarkt skolsystem, och samhällskollektiv för gemenskap, dessa har en stor påverkan på barn och unga men man menar att de är på en mer grundlig och indirekt nivå. Vidare betonas den förlängda ungdomstiden som en riskfaktor, alltså den förändrade ungdomskulturen de senaste decennierna. Även olika former av brottspreventioner och straff nämns, men man menar att dessa sällan har en effekt på individer som redan klivit in i kriminaliteten. Man menar att skärpta straff utövas i många andra länder utan att någon positiv effekt i brottsförebyggande syfte. Däremot är det av stor betydelse att fånga upp beteendestörningar eller avvikelser i tidigt skede för att ta de åtgärder och resurser som behövs i god tid, vilka kan ha förebyggande effekt och således vara en skyddsfaktor (BRÅ, 2009).

Syfte

Syftet med uppsatsen är att identifiera skyddsfaktorer hos unga män som är mellan 18–28 år som *inte* varit inblandade i brottslighet, och analysera dessa med referens till kriminologisk teoribildning om sociala band.

Frågeställningar

- Kan de skyddsfaktorer som framgår i teorin om sociala band verifieras av respondenternas svar?
- Kan en särskild framträdande skyddsfaktor identifieras enligt insamlade data?

Avgränsningar

Studiens material i helhet är avgränsat till att handla om risk- och skyddsfaktorer för unga att ansluta sig till brottslighet. Eftersom unga killar/män är överrepresenterade i ungdomsbrottslighet har vi valt att avgränsa studien just till unga män för att uppnå högsta möjliga relevans. Därför är urvalet av deltagarna avgränsade till myndiga unga män mellan 18–28 år som aldrig dömts eller misstänkts för brott, samt ej är brottsligt aktiva. Vi hade gärna velat inkludera unga kvinnor för att göra ett jämförande arbete, men det hade då blivit ett större och mer tidskrävande arbete, vilka vi har begränsningar att förhålla oss till. Vi har även inte beaktat etnicitet, religion, eller andra grupperingar då även detta skulle kräva att man har lika många deltagare ur varje grupp för att data ska vara tillförlitlig och utförd under samma premisser så att de är jämförbara och adekvata, vilket också skulle kräva att arbetet blev större och mer tidskrävande. Vi har i stället fokuserat på vilka avgränsningar som varit nödvändiga för att studien i helhet ska vara sammanhängande och relevant i sitt innehåll.

Disposition

Studien är uppdelad i *sju kapitel*. Det *första kapitlet* innehåller inledning, bakgrund, syfte, frågeställningar, avgränsningar, disposition och begreppsdefinitioner. *Andra kapitlet* innehåller tidigare forskning och vår teoretiska ram. Den presenteras som fyra teman – omgivningen, familjen, sociala miljön, och skolan. I *tredje kapitlet* presenteras tre teoretiska utgångspunkter som alla har en sociologisk orientering det vill säga: strain teorin, teori om spegeljaget, och Hirschis teori om sociala band. Teorin om sociala band är den teoribildning som kommer att tillämpas i denna studie, och som prövas mot empirin. I *fjärde kapitlet* presenteras metoden som tillämpats. I *femte kapitlet* presenteras resultatet av studien. I *sjätte kapitlet* analyseras insamlade data som prövas mot teorin, samt där analyseras empirin i relation till tidigare forskning. I *sjunde* och *sista kapitlet* redovisas studiens slutsats, samt förslag till framtida forskning.

Arbetsuppdelning – redan från början gjordes arbetsuppdelning mellan författarna för att effektivt komma i gång med arbetet. För övrigt har författarna haft kontinuerliga diskussioner och arbetet har framställts gemensamt.

Begreppsdefinitioner

Socialt utsatta områden och polisens definition av utsatta områden

I studien kommer begreppet socialt utsatta områden användas och för att definiera detta har vi i huvudsak utgått från polisens och BRÅ:s definition. Begreppet socialt utsatta områden används på olika sätt i olika kontext och skiljer sig därför beroende på tillämpningsområdet (BRÅ, 2021). Det som i många sammanhang associeras med begreppet är dock - områden med lägre socioekonomi, brist på vissa resurser

och kapital, och minskat förtroende till rättsväsendet. Många gånger förknippas det även till begreppet utsatta områden enligt Polisens (2021) definition av lägesbilden, kopplat till brottslighet. Med det sociologiska perspektivet betonas en upplevd minskning av livschanser samt en ökad känsla av marginalisering och utanförskap.

I denna studie används begreppet socialt utsatta områden i följande kontexter - för de områden där förtroende saknas för rättsväsendet, instanser och myndigheter, utanförskapskänslan, begränsade sociala möjligheter eller resurser, och andra möjliga socioekonomiska drag som är relevanta ur sociologiskt perspektiv. I denna studie där begreppet *socialt utsatta områden* förekommer handlar det om områden med brist på olika former av resurser, vilka kan inkludera både sociala- och ekonomiska resursbrister eller övriga sociologiska brister.

Risk- och skyddsfaktorer

Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteenden används för att förklara orsaker till att barn och unga människor utvecklar ett normbrytande beteende. I *normbrytande beteende* innefattas *brottsliga- och kriminella, lagöverträdande, och regel- och normbrytande beteenden i olika former*. I första hand finns dessa risk- och skyddsfaktorer i *barnets uppväxtvillkor, sociala miljöer, och samhälleliga sammanhang*. Dessa faktorer kan även brytas ner i fler nivåer så som *individnivå, familjenivå, skolan, närsamhället* och *samhällets strukturer och normer*. Det är några identifierbara risk- och skyddsfaktorer, vilka kan variera i kontext och andra områden eller sammanhang utöver de nämnda. Det finns även *direkta, indirekta, dynamiska, föränderliga* samt *oföränderliga faktorer*, alltså finns det många nivåer och kontexter att ta hänsyn till (Kunskapsguiden, 2021). Enligt kunskapsguiden som innehåller kvalitetssäkrad kunskap från Socialstyrelsen och vänder sig till de som arbetar inom socialtjänst eller hälso- och sjukvården är:

En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall - i detta fall normbrytande beteende. (Kunskapsguiden, 2021)

Skyddsfaktorer är egenskaper, händelser, förhållanden eller processer som minskar sannolikheten eller risken för att individen utvecklar ett normbrytande beteende. Skyddsfaktorer kan, särskilt om de är flera, motverka riskfaktorer genom att fungera som en buffert mot effekterna av att exponeras för risk. (Kunskapsguiden, 2021)

Enligt *Svenska Ordboken* (2021) definieras ordet *riskfaktor* som- medverkande kraft eller omständighet till negativ utveckling eller resultat. Begreppet *riskfaktor* kopplat till brottslighet definieras vidare som statistiskt höjda risker, och möjliga orsaker som kan ligga till grund för anslutning till kriminell gemenskap och brottsliga aktiviteter (Svenska Ordboken, 2021).

I studiens sammanhang kommer begreppet *riskfaktor*, *skyddsfaktor* och *risk- och skyddsfaktorer* att användas enligt beskrivningarna ovan, kopplat till brottslighet för unga. Vidare kommer *riskfaktorer* och *skyddsfaktorer* att användas som direkta motsatsord. Om något är en *riskfaktor* så utgör det i positiv utfall en *skyddsfaktor*.

Ungdomar

Enligt *Svenska Ordboken* (2021) definition av begreppet *ungdom*, är det tidig period i livet för människan, vilket kan beskrivas som perioden efter barndom. Vanligen omfattar begreppet åldrarna 15 – 30. Dock kan även en ungdom kallas för ung, enligt Svenska ordboken (2021) avser ordet ung i förstahand övre tonåren eller tidig 20-årsåldern. I denna studie kommer orden ung och ungdom att användas som synonymer utan någon större gräns på åldern. I resultat och analys där insamlade

data behandlas utifrån respondenterna handlar det om inhämtade data från urvalet där åldersspannet är 18–28 år.

Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras tidigare forskning som berör *brottslighet, risk- och skyddsfaktorer, ungdomar, barn- och ungdomsbrottslighet* ur olika aspekter. Tidigare forskning som samlats i detta kapitel är relevant till *teorin om sociala band och dess teman*, som empirin kommer att prövas mot. Tidigare forskning har tematiserats enligt följande: *omgivning, familjen, sociala miljön* och *skolan* för att förtydliga och förenkla läsningen. Vidare är syftet med tidigare forskning att ge vetenskaplig bakgrund till studiens syfte och frågeställningar. De teman som används i detta kapitel kommer även att användas vid analys av empiri.

För att hitta forskning i studien har vi använt oss av Scopus samt sökmotorn Google Scholar för att hitta vetenskapliga artiklar och främja studiens validitet och trovärdighet. För att säkerställa relevant sökning har vi använt oss följande sökord: *“socialt utsatta områden”, “inträde”, “ungdomar”, “kriminalitet”, “risk- och skyddsfaktorer”, “familj”, “rekrytering”* på engelska och svenska. Sökorden har slagits ihop i sökningar för att exponeras för relevanta artiklar och rapporter. Sökningen resulterade i ett stort antal träffar. När vi sammanställde vårt urval av forskning kom vi fram till att följande områden sammanfattar genomgången på ett representativt sätt: *omgivningen, familjen, den sociala miljön* samt *sist skolan*. Dessa delar kompletterar den sociologiska kriminologiska teori som vi valt för genomförandet av vår empiriska studie.

Omgivningen

I rapporten *Utsatta Områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen utförd* av Polisen (2017) beskrivs s.k. utsatta områden som ett geografiskt avgränsat område som präglas av en *låg socioekonomisk* status, där brottslingar har en påverkan på lokalsamhället. Risk för bristande framtidstro i området beror på arbetslöshet, kriminell aktivitet, låg medelinkomst och sämre skolgång. Detta mynnar ut i låg kollektiv förmåga där tilliten till varandra och samhällets institutioner försvagas. Denna låga kollektiva förmåga tillåter i högre grad normbrytande beteenden som kan tillsammans med andra riskfaktorer hos ungdomar och området resultera i högre andel kriminaliserad process i bostadsområdet än i övriga samhällen (Polisen, 2017).

Normalisering av kriminalitet i dessa områden där handlingar som stöld, rån, våld eller hot om våld samt misshandel är vardagsmat för lokalsamhället utgör en faktor för inträde till kriminella gäng hos unga män enligt en rapport utförd av Nationella operativa avdelningen (NOA, 2017). I en opinionsundersökning utförd av Novus över s.k. utsatta områden så ville ungefär hälften flytta ifrån området. Den främsta orsaken är den höga brottsligheten. Att få stopp på brottsligheten är den viktigaste politiska frågan bland boende, visar opinionsundersökningen som gjordes på 1200 invånare i polisens lista av s.k. utsatta områden. I Sverige har i genomsnitt tre procent av svenskar utsatts eller känner någon som utsatts för grovt skjutvåld, för invånarna i utsatta områden är andelen 26 procent (Novus refererad i SvD, 2021).

Institutionen för kriminologi på *Malmö Universitet* (Gerell, 2019) har släppt en forskningsöversikt om socialt utsatta områden i Sverige. I rapporten har man kategoriserat olika faktorer som bidrar till ökad brottslighet och gått igenom sociologiska teorier som förklarar de underliggande faktorerna till uppkomsten av socialt utsatta områden. Social kontroll eller en sämre social sammanhållning i ett område påverkar tilliten till varandra och kollektivet negativt. Den formella sociala

kontrollen kan uppehållas av myndigheter, framför allt polisen men den informella sociala kontrollen eller normerna i området sätts av medborgarna (Gerell, 2019).

Områdets täthet och mänskliga aktiviteter kan vara underliggande faktorer bidrar till ökad- eller anslutning till brottslighet. När normavvikande skadegörelser som till exempel graffiti eller nedbrända objekt samt nerskräpning och synlig användning av narkotikamissbruk normaliseras i området skapar det otrygghet i området. Områden med låg social kontroll och fysisk oordning tenderar att ha ökad nivå av brottslighet (Gerell, 2019). Den största ekonomiska tillgången i utsatta områden är narkotika menar rapporten, vilket leder till en konkurrens bland de som distribuerar i området, marknadsandelar i denna bransch kontrolleras många gånger genom våld och skjutningar, olikt andra branscher. Utsatthet och otrygghet bidrar till det minskade förtroendet för polisen och detta syns tydligt i områden där gäng som har tagit kontroll över området förklarar myndigheter och rättsväsendet som ej legitima (Gerell, 2019).

Familjen

Familjen har enligt en rapport av BRÅ (2001) en central roll i preventionen av kriminell anslutning där uppfostringsmetoden, god omsorg och starka känslomässiga band kan förebygga kriminell utveckling hos unga. Förebyggandet av anslutning till kriminellt umgänge kan delas in i situationell- och social prevention. Med situationell prevention menas åtgärder för att försvåra brottslig aktivitet med hjälp av larm, lås, straffsystem, polisiär närvaro, begränsning av alkohol eller dylikt. Social prevention är familjeinriktade- och rekryteringsförhindrande åtgärder. Stöd från familjen, socialen, barn och ungdomspsykiatri samt skolan kan tillsammans förebygga kriminell utveckling eller anslutning (BRÅ, 2001).

I kontrollstudien *Constellations of youth criminogenic factors associated with young adult violent criminal behavior* (Segeren et al., 2020) studerade man 2300 unga män i brottsregistret i Amsterdam fördelade i två kategorier. Studiens syfte var att identifiera riskfaktorer hos ungdomar som starkast förknippas med våldsamt kriminellt beteende i tidig ålder, från ett urval av ungdomsbrottslingar. En av de främsta riskfaktorerna i resultatet blev familjrelationen. Att växa upp i en dysfunktionell familj, hade 86 procent sannolikhet för våldsbrott. Med hjälp av data bedömdes riskfaktorn dysfunktionell familjesituation grundat på specifika indikatorer som nämns i deras bearbetade data, bland annat: allvarliga konflikter mellan syskon samt föräldrar, kaotiskt hushåll, ej fungerande barn-förälder-hierarki och utomstående styvförälder i rollen av familjens överhuvud (Segeren et al., 2020).

Familjen kan även vara en skyddsfaktor vilket var resultatet av en forskning gjord av *Malmö Universitet* där man sett att ungdomsbrottsligheten minskat med 50 procent de senaste 20 åren genom enkätsvar på 50 000 niondeklassare över hela Sverige. Förklaringen ligger i att ungdomar spenderar mer tid i hemmet än utomhus i riskfyllda miljöer. Vidare föreslås en förklaring vara telefonernas markanta ökning hos ungdomar för internet-aktiviteter och att telefonerna underlättar föräldrarnas kontakt med barnen. Forskningen har sett ett samband mellan positiva förändringar i sociala banden till skola samt föräldrar och en minskning av ungdomsbrottsligheten (Malmö Universitet, 2021).

Sociala miljön

Brottsförebyggande Rådet (BRÅ, 2001) har skrivit en rapport som presenterar att en mycket stor andel brottslighet begås av en liten grupp individer som benämns som vanekriminella. 95 procent av alla brottslingar begår enbart brott vid enstaka tillfällen som motsvarar cirka hälften av den totala brottsligheten. Den andra hälften av brottsligheten utförs av 5 procent vanekriminella. Dessa vanekriminella rekryterar unga personer till sitt nätverk. Enligt rapportens slutsats finns ingen

sammanvävd lösning på att förhindra rekrytering av unga till kriminella gäng utan signaler hos barn måste uppdagas, riskfaktorer för anslutning till kriminella miljöer behöver förebyggas i tidigt skede. Dessa signaler eller riskfaktorer är uppmärksamhetsstörningar, bristande uppförande, svårigheter i den kognitiva eller emotionella utvecklingen, vilka ökar risken för brottslig utveckling i senare skede (BRÅ, 2001).

I forskningsrapporten *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Estrada & Flyghed, 2017: 225) resulterar den insamlade empirin i att det ställs krav på medbrottslingar. Likasinnade ungdomar söker sig till varandra visar forskning där man sett att unga utvecklar brottslighet genom kontakt med andra brottsligt aktiva eller genom att influeras av sådana förebilder (Estrada & Flyghed, 2017: 210). De vanligaste brotten ungdomar i tonåren begår i grupp är stölder och skadegörelser där brotten ofta är oplanerade eller spontana. En förklaring till detta är status i kamratgruppen där man visat att man vågar och kan vara impulsiv. Vid grövre brott utförs brottsliga aktiviteter oftast i grupp med vänner eller personer man litar på. Krav vid nyrekrytering hos vanekriminella utgår ifrån en magkänsla, instinkt eller ett gott ord från en befintlig medlem i gruppen. Att ha avtjänat ett straff kunde öka chansen för att få ingå i grupper medan rykten om att man röjt information till polisen försvårade att få ingå i brottsliga grupper (Estrada & Flyghed, 2017).

Enligt en ny rapport från BRÅ (2021) så utgör:

En tidig brottsdebut och en mer avancerad brottslighet än andra jämnåriga är också vanligare bland unga som fortsätter att begå många brott.

Citatet är ur ett pressmeddelande från BRÅ (2021) som grundar sig i en undersökning som genomförts i uppdrag av regeringen. Undersökningen ämnar undersöka vilka brott bland unga som har störst sannolikhet att utveckla fortsatt

brottslighet. Underlag som använts är registerdata för ungdomar mellan 15–17 år, totalt 37 000 personer. Resultat som presenteras är att ungdomar som begår strategiska brott i grupp kopplas i högre utsträckning till en brottslig utveckling. Strategiska brott är ett begrepp som används för brott som unga för första gången lagförts för och som indikerar på fortsatt aktiv kriminalitet. Undersökningen visar att pojkar som debut lagförts för rån, har det som strategiskt brott. Unga killar som bekantar sig med kriminalitet genom att begå rån och debutlagförts har en stor risk för fortsatt kriminell aktivitet. Även andra strategiska brott har visat samma tendenser - stöld, våld eller hot mot tjänstemän, men rån har varit högst framträdande för killar. Dessa typer av brott sker oftast i grupper och rapporten visar att de ungdomar som genomför dessa typer av brott som första lagförda brott, tenderar att utveckla fortsatt brottsliga aktiviteter (BRÅ, 2021).

Skolan

I en sammanställning av flera rapporter som genomförts av *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering* (SBU) i uppdrag av *Socialstyrelsen* (2021) som undersökt flertal aspekter av barn och unga som begår brott, har flera risk- och skyddsfaktorer identifierats. Bland möjliga riskfaktorer finns negativa - skolanknytningar och prestationer, attityder och relationer bland kamrater och lärare. Vidare lyfter sammanställningen att det sällan är enskilda risk- eller skyddsfaktorer som främjar normbrytande, eller brottsliga beteenden hos barn och vuxna. Förklaringen är att det är samspelet mellan de olika risk- och skyddsfaktorerna som påverkar varandra. Däremot menar rapporten att ju fler riskfaktorer det finns för barn – och unga, desto högre risk för att normbrytande beteenden utvecklas och fortsätter (Kunskapsguiden, 2021; Socialstyrelsen, 2021). *Skolverkets* rapport vars syfte är att framföra situationen av olika utbildningsgrad i olika stadsdelar kommer fram till att var tredje pojke i socialt utsatta områden inte uppfyller kraven för att studera på gymnasial nivå. Detta bedöms vara en riskfaktor till att unga ansluter- och ingår i kriminella gäng (Skolverket, 2005).

I rapporten från *Socialstyrelsen* (2021) betonas skolan som en betydelsefull aktör i brottsförebyggande syfte. Genom att förankra och förmedla respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar. Vidare genom - trygg skolgång och godkända kunskaper kan risken för utanförskap och kriminalitet förebyggas. Syftet är att genom trygghetsskapande ur olika aspekter i skolmiljön, så som att motverka mobbning, tillgodose en inkluderande miljö, prata om konsekvenser av brottslighet i vuxenlivet. Dessa åtgärder beskrivs som skyddsfaktorer som förebygger både för skolmisslyckande och kriminalitet. Vidare lyfter rapporten att unga kriminella som har relationer till gäng har en svag anknytning till skolan och att gängen erbjuder dem den samhörigheten som de annars saknar, och att information om avhoppprogram för unga kriminella inte sprids tillräckligt. Socialtjänst, polis och skola är viktiga samverkansformer som ska möjliggöra stöd för unga som riskerar att hamna i kriminalitet. I rapporten har det konstaterats att ju äldre ett barn blir desto större påverkan har skola och kamratrelation ur ett socialt perspektiv (*Socialstyrelsen*, 2021).

Teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet presenteras tre teorier, ett teoretiskt perspektiv, och dess begrepp. Hirschis (1969) teori om *sociala band* är den teorin som kommer att användas för att tolka och analysera empirin i relation till studiens frågeställningar och syfte. Vidare för att skapa fördjupad förståelse i diskussionsdelen utifrån studiens resultat.

Teorierna *spegeljaget* (Levin & Trost, 2018), *symbolisk interaktionism* (Bryman, 2018) *strainteorin* (Merton, 1938, refererad i Sarnecki, 2021) presenteras i syfte att ge en inblick i relevanta sociologiska teorier som berör studiens kärnämne – *sociala interaktioner* och *normavvikande beteenden*. Vi anser att de är relevanta för vår studie, då de likt teorin om *sociala band* har haft stort inflytande inom detta område i vetenskapen. Människan i sin sociala kontext är komplex, och teorierna ger en mer allsidig bild av människans interaktion med sin omgivning. Vi tycker vidare att det är intressant att presentera *strainteorin* särskilt eftersom den många gånger tillämpas i samma typ av studier som teorin om *sociala band*. Teorin om *spegeljaget* går att se drag av i de övriga teorierna. Gemensamt för samtliga teorier är att de är sociologiska och försöker förklara hur människan på olika sätt kan bli påverkade av sociala interaktioner vilket kan förklara deras handlingar. Teorin som ska användas för analys, diskussion och slutsats i förhållande till studiens syfte och frågeställningar är teori om sociala band.

Strainteori

Strainteorin grundades av amerikanska sociologen Robert King Merton år 1938. Utgångspunkten i teorin är att förklara orsaker till brottsliga beteenden, främst hos unga män som lever under svåra sociala förhållanden. Merton menar att det är social utsatthet som leder att unga män hamnar i brottsliga beteenden. Med social utsatthet eller svåra sociala förhållanden menar Merton de samhällsstrukturer som skapar etablerade livsmål, normer och förväntningar hos samhällets befolkning. Dessa

etablerade livsmål bygger på medelklassvärderingar, dess resurser och möjligheter (Sarnecki, 2020:199–203). När livsmål som etablerats utifrån medelklassens möjligheter tillämpas på hela samhället blir det problematiskt. De människor med färre resurser och livschanser än mellanklassen, med andra förutsättningar strävar efter samma normer och mål som medel- och överklassen. När människor i lägre klasser med begränsade resurser och förutsättningar upplever att de inte har samma möjligheter som andra att uppnå livsmålen och de normer som förväntas av samhället leder det till en känsla av orättvisa och utanförskap. Teorin menar att det är just den känslan som genom olika mekanismer leder till att unga människor söker sig till brottsliga beteenden. Detta skapar en förstärkt känsla av utanförskap där individer känner att förväntningarna inte är möjliga att uppnå på grund av ojämlika resurser, vilket i sin tur resulterar i att man söker sig till gemenskaper och brottsliga aktiviteter som bryter mot etablerade samhällets lagar (Sarnecki, 2020: 199–203).

Mertons (Sarnecki, 2020) perspektiv på kriminalitet i strainteorin präglas av att han inte beskyller eller avgränsar orsaker till kriminalitet till en viss form av social desorganisation. Han menar att det är själva samhällsstrukturen som är grunden till beteenden av avvikande typ så som brottsliga aktiviteter. Förutom de olika indirekta ekonomiska skillnaderna som Merton menar är bland orsakerna, så som bristande ekonomiska förutsättningar, nämns flertal gånger sociala- och kulturella faktorer. Helheten av Mertons perspektiv är tydlig - att människan känner sig underprivilegerad i relation till samhällets normer och mål. De etablerade livsmålen kan vara en framgångsrik yrkeskarriär, en viss utbildning, ekonomiskt välstånd, ekonomiskt trygghet- och stabilitet, eller andra mål som kräver att man har en viss bakgrund och- eller kapital redan innan. Enligt teorin är frustrationen som uppstår när individer upplever motsättningar mellan mål och medel det som leder till strain. Merton (1938) presenterar fem olika alternativa sätt som han menar att människor hanterar *strain* på (Sarnecki, 2020: 202) vilket vi ska se vidare på nedan. Mertons teori och hans syn på brottslighetens orsaker utgår dock inte utifrån enbart från fattigdom, begränsningar eller svårigheter utan, han menar att kombinationer av

dessa med känslan av förtryck ifrån samhällets etablerade normer sätter individer i en så kallad strain-position. Således är det när individer hamnar i strain som risken ökar för anslutning till brottslighet (Sarnecki, 2020: 204, 206).

Bland Mertons generella synpunkter på brottslighet återfinns att det moderna samhällets krav på framgång är själva grundorsaken till brottsligheten. Den svenske kriminologen Sarnecki (2020) återkommer till hur strain kan identifieras i gäng- och gängkriminalitet i Sverige, genom att söka sig till gemenskaper när individer upplever utanförskap, vilket underlättar rekrytering av unga människor till kriminella gäng. Med detta menar Sarnecki att gemenskapen skapar känslan av makt som omvandlas till våldskapital och pengar genom brottsligheter (Sarnecki, 2020: 223).

Sammanfattningsvis försöker Merton med strainteorin, att ge möjliga förklaringar till orsaker som kan ligga till grund för unga mäns anslutning till brottsligheten. Genom att förklara hur individer som på något sätt är underprivilegierade i relation till det etablerade samhällets förväntningar, tar ställning till känslan av utanförskap och orättvisa genom olika anpassningsformer. Enligt teorin är de ovan beskrivna känslorna det som får individer att hamna i straintillstånd och ta ställning till det genom en av de fem anpassningsformerna.

Straintillstånd

Strain betyder att när individen känner frustration över sin situation som underprivilegierad i ett socialt sammanhang, enligt ovan, så väljer individen att hantera denna känsla utifrån följande anpassningsformer: *konformitet, innovation, ritualism, tillbakadragande eller uppror* (Sarnecki, 2020:224). Vi kommer nedan att gå igenom dessa former.

Konformitet är den vanligaste anpassningsformen och innebär att man på ett konformt förhållningssätt- och metoder strävar efter att uppnå de etablerade livsmålen som finns i samhället med de resurser man har. Detta är dock inget alternativ som passar alla, eftersom det ofta kräver att någon form av kapital eller resurs innehas. Det kan vara ekonomiska resurser, sociala resurser, eller intellekt. Om målet är en framgångsrik yrkeskarriär försöker individen att uppnå detta genom att utbilda sig, denna lösningsmöjlighet varierar beroende på utbildningsbakgrund, möjligheter till att studera beroende på dess längd och många andra individuella faktorer. Den konforma anpassningsmetoden är alltså den som ej tar till brottslighet, individen innehar oftast de medel som behövs för att uppnå målen (Sarnecki, 2020: 202).

Innovation är den metod där individens reaktion på *strain* blir att tillämpa andra medel och tillvägagångssätt för att uppnå de etablerade målen i samhället. Individen anser att samhällets normer, förväntningar och levnadsstandard är högre än individens egna möjliga och tar därför till brottsliga beteenden. Det kan resultera i att individen ansluter sig till brottsliga umgängen och aktiviteter för att tillskaffa sig de medel som krävs för att uppnå samhällets etablerade normer- och mål. Kompetensbrist, resursbrist och diskriminering kan vara orsaker. Enligt Merton är anpassningsformen innovation ofta förekommande i underklassen. Innovation kan även beskrivas som, att individer förstår och accepterar det etablerade samhällets livsmål, men på grund av känslan av ojämlikhet väljer att uppnå de genom att ta lagen i sina egna händer (Sarnecki, 2020: 203).

Ritualism är de som följer lagar och regler eftersom de blint förlitar sig på sin uppgift men som förlorat målets sikte avseende samhällets etablerade mål och normer. De bara lyder order utan att lägga vikt eller tanke på vad deras uppgift eller handlingar innebär. Oavsett vad ordern är, lägger individen ansvaret på annat eller andra, till exempel arbetsgivaren. Det finns här inget större ansvarstagande eller reflektion hos individen. Hen känner i stället trygghet i att lyda order (Sarnecki, 2020: 204).

Tillbakadragande är anpassningsformen som enligt Merton är den minst vanliga. Individer som väljer denna anpassningsform tar ingen ställning till varken sina medel eller till samhällets etablerade mål. De ställer sig i stället utanför samhället, genom att till exempel börja missbruka eller ansluta sig till sekter. Individer som väljer denna anpassningsform finner i stället sina egna mål som de anser ger någon slags känsla av njutning eller profit enligt deras egen mening. Dock innebär inte att de medel eller metoder de väljer att uppnå sina egna mål med nödvändigtvis är accepterade eller legala. Att begå brottligheter för att få pengar till att köpa narkotika är ett exempel (Sarnecki, 2020: 204–205).

Uppror är handlingar av rebellisk karaktär. Individer som tillämpar denna anpassningsmodell reagerar, agerar och gör revolt mot rådande normsystem. De accepterar inte omständigheterna och likt kategorin tillbakadragande ställer de sig utanför den sociala ordningen i samhället, men de nöjer sig inte med att stå utanför den. I stället strävar de efter samhällsförändringar och det finns en vilja att göra revolt. Detta kan beroende på grad innebära olika typer av lagöverträdelser eller våldsutövning. Några exempel är extrema - djuraktivister, religiösa aktivister, politiska aktivister. Gemensamt är upplevelsen att en förändring behövs och att man för en kamp i sakfråga (Sarnecki, 2020: 205). *Innovation* är alltså den anpassningsformen som teorin huvudsakligen relaterar till typisk kriminalitet.

Teori om spegeljaget

Teorin om Spegeljaget som tillhör symbolisk interaktionism och pragmatismen utvecklades av amerikanska sociologen Charles Horton Cooley (1909, refererad i Levin & Trost, 2018). Cooley menar att människan är social och formas ständigt av sociala interaktioner i livet. Det innebär att människans socialisationsprocesser påverkar hur människan ser på sig själv. Många sociologer inom pragmatismen menar att människan och samhället interagerar i en växelverkan, även Cooleys ställningstagande inom symbolisk interaktionism är att individens självdefinition är

beroende av sociala organisationer och interaktioner. Vidare menar han att det är de sociala interaktionerna som har inflytande över hur jaget hos människan formas. Teorin om spegeljaget innebär att människans identitet formas av spegling i omgivningen. Det som är komplext är hur människan definierar situationer i sociala interaktioner. Människor kommunicerar genom olika symboliska interaktioner, främst genom språk. Men hur vi uppfattar som vad, och hur vi för oss själva definierar situationer är subjektivt och styr vår föreställningsvärld, som är i en ständig process. Det är således vår föreställningsvärld och definitioner som påverkar oss människor om vår självuppfattning. Våra definitioner och föreställningsvärld är heller inte absoluta, utan de är i ständig process i förändring och leder till omdefinitioner genom vår socialisation, vilket likt processen i helhet är subjektiva.

Cooley (refererad i Levin & Trost, 2018) menar att vi har relativt liten egen frihet till att agera eller handla utifrån sin definition av situationen. Trots den friheten som benämns, så betonar teorin om spegeljaget, att jaget påverkas på det viset att vi styrs av våra föreställningar om andras föreställningar om oss – det hämmar således vårt spegeljag. Teorin om spegeljaget har lagt grunden till området symbolisk interaktionism och det är därför viktigt att förstå vad symbolisk interaktionism är (Levin & Trost, 2018: 28–29, 52). Spegeljaget är vår egen föreställning om oss själv som är baserade på andras föreställningar om oss. Det handlar inte nödvändigtvis om några absoluta sanningar eller fakta, utan det är föreställningar vi får av varandra och som sedan återspeglar i det som kallas för vårt spegeljag. Det påverkar oss likt en reflektion. Spegeljaget handlar alltså om vår varseblivning av andras föreställningar om oss, vilka påverkar vår varseblivning om oss själv. Hur andra identifierar oss, påverkar hur vi själva identifierar oss. Här finns dock utrymme för vår frihet att agera och hantera vår varseblivning om andras föreställningar om oss enligt Cooley (Levin & Trost, 2018: 45–50), men att även denna frihet är begränsad. Han menar att det nästintill är omöjligt att inte bli påverkad av internaliserade normer, andras föreställningar om oss, hur andra identifierar oss, och att gå oberörd av detta. Därför har människan inte många handlingsalternativ. Internaliserade

normer talar inte enbart om vad som är normer, utan de talar även om vad som inte är det och vad vi inte bör göra. Cooley står därför fast vid att vår handlingsfrihet existerar men att det är komplext. Likt hur vi tar till oss, påverkas, formas, skapar ett jag, och får föreställningar under barndomstiden, är vi fortsatt berörda av dessa även senare i livet. I spegeljaget är det två begrepp som är speciellt viktiga – skam och stolthet de två begreppen påverkar oss särskilt mycket eftersom det är föreställningar och begrepp som vi socialiserar med och lägger stora värden i tidigt i livet, genom vår närmsta omgivning. Cooley menar i teorin om spegeljaget att just skam och stolthet och deras motsats är sköra och mäktiga känslor för människor, speciellt i förhållande till internaliserade normer i samhällen (Levin & Trost, 2018: 51–57).

Symbolisk interaktionism

Symbolisk interaktionism. Symbolisk interaktionism är ett teoretiskt perspektiv inom sociologi och socialpsykologi, för att analysera sociala verkligheter och socialisationsprocesser. Utgångspunkten i Symbolisk interaktionism är att alla sociala interaktioner är organiska och sker i realtid, beroende på individerna och deras definitioner av situationer. Teorin menar att människan subjektivt tolkar saker och ting, men även människor, utifrån sitt perspektiv. Detta sker genom social mellanmänsklig växelverkan. Människor tolkar kontinuerligt symboliska innebörder i sin omgivning och agerar sedan som de gör på grund av den egna tillskrivna innebörden och tolkningen. (Bryman, 2018: 55). Eftersom människans socialisationsprocess sker löpande, och det förutsätter mellanmänskligt samspel, alltså symbolisk växelverkan mellan människor, är det en användbar utgångspunkt för att analysera människor och deras handlingar (Bryman, 2018:606). Symbolisk interaktionism är även ett användbart analysredskap att studera grupper och minoriteter. Precis som spegeljaget har även denna teoribildning använts för att förstå människors inträde i kriminalitet eller hur man avstår från detta. Teorins syfte

är att skapa förståelse för mänskliga beteenden och känslor. Inom symbolisk interaktionism finns fem grundpelare enligt följande (Levin & Trost, 2018:10–12).

Definition av situation. När en människa definierar en situation som verklig genom sin uppfattning och tolkning, så är den också verklig i sina konsekvenser. Här ser vi en referens till strainteorin ovan (Sarnecki, 2021) dvs att det är personens tolkning av situationen som bestämmer vilken av de fem vägarna vid strain som aktualiseras. Detta eftersom hur en människa uppfattar och definierar situationer styr hur människan beter sig. Människans definition är subjektiv, hänger samman med hens perspektiv, tidigare- tolkningar och definitioner som påverkar människans tolkningsprocess. Eftersom människans tolknings- och socialisationsprocess sker löpande sker ständiga omdefinitioner. Till exempel, hur den enskilde människan uppfattar och definierar en viss situation i ena stunden kan komma att omdefinieras efter några minuter när det visar sig att det varit en enkel missuppfattning. Ett något djupare exempel är en relation till något eller någon som definierats med positiva känslor, som omdefinieras till upplevelsen att negativa känslor när relationen kapats. Även om människors definitioner är subjektiva är det inte enbart sociala interaktioner med individer som kan ge människan en subjektiv definition av situation. Att planera en picknick ute och mötas av spontant regnväder är ett simpelt exempel, detta har en objektiv prägel - de flesta människor skulle definiera regnvädet i denna situation på samma sätt. Men det är viktigt att ha med denna aspekt eftersom syftet med det är att framföra att människor påverkas av miljöer och objektiva saker och ting även om tolkningarna är subjektiva. Våra förhållanden och förhållningssätt till vår omgivning och människor är en viktig del i våra definitioner, omdefinitioner men främst våra beteenden (Levin & Trost, 2018: 12–13).

Social interaktion. Att interagera genom att samtala är den tydligaste kommunikationsredskap som människor använder sig av inom symbolisk interaktionism, men det utesluter inte andra kommunikationsredskap. All form av interaktion är social, att tala med munnen, kroppsrörelser, handgester, ansiktsminer,

övrig kroppshållning- och språk. Även tänkande med sig själv är en social interaktion, likaväl som att inte svara på en fråga är det (Levin & Trost, 2018: 15–16).

Symboler. Språk och ord är de vanligaste och mest uppenbara symbolerna som människor använder sig av. Människor lär sig språk tidigt då det först är ljud utan att förstå meningen, men så småningom blir de till ljud men mening. Den mening som orden har behöver ha samma mening för vår omgivning för att bli till symboler som vi interagerar genom. Betydelsen av orden varierar dock beroende på kontext och situation. Ordet familj i samband med ett läkarbesök kommer med stor sannolikhet att ha en betydelse som i förstahand relateras till blodsband. Medan det i en annan social kontext kan inkludera husdjur och människor utöver blodsbandsrelation (Levin & Trost, 2018: 17–18).

Människan är aktiv. Människan är aktiv i den mening att hen är i ständig socialisationsprocess, således är alla sociala verkligheter föränderliga precis som människan själv. Människor är inte statiska utan ständigt aktiva. Det är också den utgångspunkten som ligger till grund för en livslång socialisationsprocess, tolkningar, och omdefinitioner. Vi förvandlar våra ställningstaganden och perspektiv, vi är socialt aktiva i interaktioner men även hos oss själva. Både medvetna och omedvetna reflektioner, analyser och observationer som vi gör med oss själva. Känslor och emotioner är viktiga faktorer på det viset att de styr oss och våra definitioner i samma grad om inte mer, än vår intelligens. Hur människan är uppväxt, vilka normer hen är internaliserad med, definition av begrepp som samvete, kultur och bakgrund är sådant som vi lär in och tidigt i livet och är avgörande för hur vårt jag påverkas och formas, som social aktiv individ (Levin & Trost, 2018: 21–22).

Nuet – realtid. När vi definierar situationer gör vi det i nuet, det är utifrån interaktionerna med våra symboler i realtid. Realtid och nuet är viktigt i symbolisk

interaktionism eftersom det är just det som är en viktig del av människans subjektiva uppfattning, definition av situationen och känslor som hans handlingar ligger till grund för. Men eftersom människan är socialt aktiv och är i en ständig socialisationsprocess så är reflektionen och omdefinitionen något som sker i efterhand. Precis som människans uppfattningar och definitioner är i förändring, så är även människan själv det. Nuet och realtiden blir alltid ett passerat stadium. Detta gör det uppenbart att människor befinner sig i ständiga förändringsprocesser. Mänskliga egenskaper är därför ej oföränderliga (Levin & Trost, 2018: 22–23).

Vi har gått igenom följande teorier som vi anser är relevanta för att inrama vårt arbete. Samtliga teorier har också använts inom kriminologiska studier. Spegeljaget, och teorin om symbolisk interaktionism, tillsammans med strainteorin bildar en ram både för att förstå varför någon begår kriminell handling och någon inte gör det. Förenklat betyder den sociala miljön mycket som personen växer upp inom och hur denne tolkar sina möjligheter inom denna miljö. Som vi tolkar de teorier vi gått igenom ovan så går det inte att hålla isär individens handlingar från den miljö denne lever inom. Nedan kommer vi att gå igenom den teori vi valt att använda för vår empiriska undersökning.

Hirschis teori om sociala band

Teorin om *sociala band* presenterades av kriminologen Travis Hirschi år 1969 i boken *Causes of Delinquency* (Hirschi, 1969), som influerats av Durkheim. Utgångspunkten i teorin är att förklara orsaker till normbrytande brottsliga beteenden hos unga människor, genom betydelsen- och påverkan av de sociala banden. Dock gör Hirschi detta genom att vända perspektiv vilket även präglas genomgående i teorin vilket är - *varför människor inte avviker och vilka faktorer som bidrar till det*. Även om teorin likt bokens titel ämnar presentera *riskfaktorer för normavvikande brottsligt beteende*, gör Hirschi och hans teori det genom att

presentera identifierade *skyddsfaktorer* som förklarar varför individer *inte* begår brott.

Sociala band, är de sociala banden som individer har till de laglydiga- och etablerade samhället, som enligt teorin kan förhindra ungdomar från att ansluta sig till brottsligheter och kriminalitet. Det innebär att starka sociala band till samhällen med etablerade normstrukturer utgör en skyddsfaktor, och tvärtom, att svag eller inga sociala band till samhällen och dess etablerade normer kan innebära en riskfaktor som bidrar till att ansluta sig till normavvikande brottsligheter. Vidare beskriver Hirschi i sin teori om varför människor anpassar sig till de etablerade samhällslivet- och normerna genom att presentera *fyra teman* som *sociala banden* består av – *anknytning, åtaganden, deltaganden* och *tro* (Hirschi, 1969).

Anknytning beskrivs som *kärnan* i *individens sociala internalisering av samhällets etablerade normer*, samhällets dess medlemmar, moral, och anknytning till sociala interaktioner i *helhet*. Det handlar om den *psykiska* och *emotionella* kopplingen till omgivningen, andra människor och grupper. *Aktiva, nyttiga* och *starka* sociala anknytningar som främjar de olika sociala interaktionerna som i sin tur påverkar individens värderingar och samvete. Starka internaliserade anknytningar till specifikt *familj, skola, umgänge, närmsta omgivning* och andra sociala sammanhang är brottsförebyggande. Vidare förklaras detta med att starka sociala anknytningar med goda internaliserade normer innebär att individen får sunda värderingar avseende *empati, stärkande självkontroll, konsekvenstänk*, och *samvete* vilka ger sådan moral- och känsla att de *vill vara laglydiga*. De som förhåller sig *tvärtom*, det vill säga *svaga sociala anknytningar* med avsaknad av de nämnda begreppen, innebär således *riskfaktorer* för normavvikande brottsliga beteenden (Hirschi, 1969).

Åtagande. De åtaganden en individ strävat efter i livet och åstadkommit genom de investeringar individen gjort på sig själv, och konsekvenstänket av att de kan

förloras vid normavvikande beteende avskräcker individen från att ansluta sig till brottsligheter. Dessa åtaganden kan vara *karriär, utbildning, gott rykte, speciella aktiviteter*, och annan konformitet som krävt *tid* och *energi*. Individen är medveten om att dessa åtaganden går förlorade vid brottsligt beteende, och rädslan av de *direkta- eller indirekta straffet* blir därför avskräckande och därmed en *skyddsfaktor*. I dessa åtaganden inkluderar även relationer, det vill säga även relationer kan för individen stå på spel eftersom vit brottsligt beteende kan relationer påverkas och individens handlingar även har konsekvenser för andra i hens omgivning. Hirschi lyfter även att i detta tema har individen ambitioner i livet som gör att människan *vill* följa regler, det finns en motivation till att vara konform i olika avseenden och individens självmedvetenhet om detta är närvarande (Hirschi, 1969).

Deltagande. Att vara *delaktig i legitima aktiviteter* kräver både tid och energi – vilka är begränsade. De legitima aktiviteterna som den *konventionella individens* deltagande aktiviteter kan vara *möten, deadlines, arbetstider, planer, hobbyaktiviteter* och *andra engagemang*. Eftersom aktiviteterna både är tid- och energikrävande, vilka individen har begränsade av, förklarar teorin att den tiden och energin spenderas på sådana deltaganden och ger inget utrymme för deltagande för brottsliga aktiviteter. Att *stimuleras* med legitima aktiviteter blir normavvikande brottsliga aktiviteter inte aktuellt för individen. Även om en individen till exempel hoppar av skolan, kan hen stimuleras genom att spendera tid och energi på att delta i legitima aktiviteter och därmed *minska risken* för *normbrytande beteenden* (Hirschi, 1969).

Tro. Detta tema handlar om *tron* till de *konventionella normerna*. När en individ innehar *konforma normer* genom *moral* och *värderingar* som är i enlighet med *samhällets etablerade normer* innebär det att det även finns ett förtroende och tro till ett gemensamt *värdesystem*. Om en individ *tror* på konventionella normer finns ingen anledning till att bryta dessa normer, man gör inte något som man själv tycket är fel. Vilket förklarar motsatsen - de som *inte tror* på de etablerade

samhällsnormerna vilka då har *avvikande värdesystem* anser det som är tvärtom som *legitimt*, alltså att *avvika* (Hirschi, 1969).

Samtliga teman och sociala band bottnar i psykiska och emotionella kopplingen till människor, grupper och omgivningen och hur de påverkar individen. Alla teman handlar om sociala band som påverkar individen i den mån att de kan utgöra sig för *skyddsfaktorer* och vid *avsaknad av dessa* utgör de i stället *riskfaktorer* för att ansluta sig till brottslighet och normavvikande beteenden. Sammantaget skapas det genom *skyddsfaktorer* ett drag ur *solidaritetskänsla* hos individen som består av de olika sociala bandens innehåll. Teorin upprepar att ju *närmre* vi står personer som lever ett *etablerat liv* desto *svårare* blir det att vara *brottslig*. Teorin lyfter även betydelsen av sen sociala kontakten och kommunikationen föräldrar och de närmsta anhöriga till individen. Genom god kommunikation där en individ känner att hen på ett genuint och bekvämt sätt kan uttrycka sina känslor och tankar med dessa personer i kärnfamiljen, desto *starkare skyddsfaktor* blir omgivningen. Teorin nämner även *umgängeskretsen* som en *viktig faktor* som individen kan bli *starkt påverkad* av. Precis som allt annat i teorin, kan *vänner* bidra till *positiv utveckling* genom att *inspirera till lagliga, kreativa, konforma intressen*, eller till *negativ utveckling* genom att inspirera till *brottsliga, avvikande intressen*.

Vi har ovan gått igenom de fyra beståndsdelarna i Hirschis (1969) teori om sociala band. I nästa avsnitt av uppsatsen kommer vi att berätta om hur vi operationaliserat dvs gjort denna teori möjlig att använda som ett undersökande redskap.

Metod

Forskningsstrategi

Denna studie är en kvalitativ undersökning med fenomenologisk inriktning med teoristyrd ansats (Bryman, 2018: 54, 49, 701). Med fenomenologi menar vi att vi

avser undersöka hur de respondenter vi använder i vår undersökning tolkar sin verklighet och skapar mening i den. Detta i relation till att de valt att inte begå brott. Med en teoristyrd ansats menar vi att vi har valt att använda en teoretisk ram, vilket vi är medvetna om hämmar våra möjligheter att helt förutsättningslös kunna tolka våra respondenters svar. Detta eftersom kvantitativ forskningsmetod ämnar mäta, analysera siffror och avser att kvantifiera data, vilket inte är lämpligt för denna studie. Vidare är studiens syfte att pröva teorin om *sociala band* gentemot empirin för att se om den kan hjälpa oss att tolka informanternas svar. Inriktning fenomenologi är vanligt förekommande inom kvalitativa samhällsvetenskapliga studier. De avser att studera sociala verkligheter, människans sociala värld-, handlingar-, och perspektiv. Fenomenologi undersöker den levda tillvaron och individens perspektiv på sin värld. Genom att personen beskriver sina upplevelser i relation till olika frågor försöker man förstå dess relation och påverkan på personen i förhållande till ämnet. Fenomenologi betraktar människans handlingar och beteenden utifrån hans subjektiva perspektiv. Vidare innebär fenomenologins perspektiv att det inte finns objektiva sanningar om individer, i stället kan vi försöka förstå individers upplevda verkligheter (Bryman, 2018: 54–55).

Forskningsdesign

Designen är *fallstudie*, vilket används när undersökning eller forskningsfrågor berör individer, grupper eller samhällen (Backman, 2016: 19). Syftet med studien är att pröva teorin om sociala band mot insamlade data.

Val av metod

Eftersom det är teorin som varit utgångspunkten för hela studien har metod och andra delar behövt anpassas till syftet med studien. Genom de teman som finns i teorin om sociala band som utgör vår teoretiska ram och förförståelse, har det varit lämpligt att utforma en semistrukturerad intervjuguide som har sin utgångspunkt i

teorins teman, samt tidigare forskning. Urvalet och intervjumetoden har beaktats så att de är relevanta och avgränsade till teori och tidigare forskning. Semistrukturerade intervjuer gör det möjligt att få relevant data, men ger även utrymme till deltagarna för att berätta sina egna reflektioner och upplevelser utan att känna sig alldeles för avgränsade (Bryman, 2018: 50–54, 702–714).

Urval och respondenter

I denna studie används ett *målstyrt urval*, kallas även för *teoristyrkt urval*. Det innebär att det är den valda teorin styrt vårt syfte, frågeställningar och urval. (Bryman, 2018: 492–498). Urvalet är inte representativt utan exemplifierande. Urvalet ska lägga grunden för att samla in kvalitativa data om gruppen som inte är möjliga med en kvantitativ design. *Urvalskriterier* och *kontrollfrågor* för deltagande i studien har varit följande: *aldrig varit - dömd, eller misstänkt för brott, ej brottsligt aktiv, minimum 18 år ej över 28 år, och manlig deltagare*.

Anledningen till att vi undersöker just unga män är för att tidigare forskning på området handlar om just unga män, vilka också är överrepresenterade i ungdomsbrottslighet. För att studien ska vara så relevant som möjligt har vi därför valt att fokusera studien på samma grupp – *unga män*. Åldersspannet är alltså mellan 18–28 år för att avgränsa oss ytterligare. För övrigt har vi inte beaktat religion, etnisk bakgrund, eller andra kategoriseringar, dels för att vi inte anser det relevant dels för att arbetet hade behövt fler respondenter som då hade behövt kategoriseras utifrån dessa för att studien ska vara tillförlitlig med sådana beaktningar. Det är sammanlagt fem deltagare i studien

Datainsamling

För att på bästa sätt få svar på frågeställningarna och uppnå syftet med studien på bästa sätt har vi valt att använda *semistrukturerade intervjuer* (se bilaga 2) som

datainsamlingsmetod. (Bryman, 2018: 654, 466). Frågor i intervjuguiden är baserade på valda teorins teman samt de teman som finns i tidigare forskning. Detta för att insamla så teoretiskt relevanta data som möjligt och för att resultat, analys och diskussion ska förhålla sig till de övriga kapitlen i studien. En ordningsföljd på hur svar redovisas i resultatavsnittet finns i relation till studiens teman/kärna samt syfte/frågeställningar men med en öppenhet för att respondenten ska kunna flika in och tillföra intervjun med egna reflektioner, vilka man kan ställa följdfrågor på (Trost, 2010: 153–155).

Genomförande

Genom en *nyckelinformant* fick vi hjälp med att komma i kontakt med relevanta deltagare enligt vår målstyrning, vilket ledde till ett *snöbollsurval*. *Samtliga* respondenter kontaktades med hjälp av nyckelinformanten. Deltagarna blev informerade om vilka vi som genomför studien är, vad studien handlar om och dess syfte och tog del av ett informationsbrev (se bilaga 1) för att möjliggöra ett informerat samtycke. Samtycket att delta finns dokumenterade muntligt i röstinspelningarna. Respondenterna har även blivit informerade om hur data kommer hanteras. Intervjuer har genomförts via telefonsamtal på grund av distansproblematiken, dvs respondenterna bor inte på samma geografiska plats som oss. Datum och tid för intervjuer planerades tillsammans med respondenterna. Den semistrukturerade intervjun spelades in, transkriberades, texten analyserades och kodades i form av teman. Efter intervjuerna överfördes alltså data från ljudformat till text genom transkribering för att analyseras. När studien är slutförd skickas den tillbaka till samtliga respondenter för att de ska ha möjligheten att ta del av studien och dess resultat. Vi har inte genomfört en så kallad respondentvalidering av denna studie där deltagarna kan ge oss återkoppling på våra tolkningar av deras svar.

Etiska övervägande

Vi försäkrade först oss om att respondenterna inte tillhör en så kallad sårbar population eller att frågorna rörde känsliga personuppgifter eftersom en sådan undersökning kräver tillstånd från Högskolan Dalarnas forskningsetiska nämnd. Vi har försäkrat oss om detta genom att fylla i den etiska självgranskningsblanketten tillsammans med vår handledare.

Informationskravet har uppfyllts genom att respondenterna informerats om studiens syfte vid inledande kontakt, genom ett informationsbrev enligt Högskolan Dalarnas (2017) forskningsetiska anvisningar (se bilaga 1) samt muntligt innan intervju. Även information om att respondenten har rätt att avbryta deltagandet och intervjuerna när som helst utan att ange orsak har understrukit (Vetenskapsrådet, 2002).

Samtyckeskravet har uppfyllts genom att samtliga deltagarna givit sitt muntliga samtycke både innan och under intervjun, och i båda tillfällen har respondenterna informerats om att deltagandet kan avbrytas när som helst utan att ge orsak, samt att samtycket kan återkallas (Vetenskapsrådet, 2002).

Konfidentialitetskravet har uppfyllts genom att alla uppgifter som kan leda till att personerna identifieras hanteras och avrapporteras så att de inte kan identifieras av en utomstående. Information ska säkerställas, förvaras och kodas, fullständig anonymitet, och att samtliga uppgifter, data förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av den. Slutligen att undersökningen sker helt opartiskt (Bryman, 2018: 182); (Vetenskapsrådet, 2002).

Nyttjandekravet har uppfyllts genom att insamlad material endast och enbart används i denna studie för forskningsändamålet, och inte till något annat (Vetenskapsrådet, 2002).

För att säkerställa oss om att respondenterna inte har några oklarheter kring detta har vi frågat samtliga om de har frågor eller funderingar kring detta i röstinspelningen innan intervjun börjar med frågor.

Dataanalys

I studien används *teoristyrd tematisk analysmetod* (Braun & Clarke, 2006) för att analysera data, vilket är användbart vid kvalitativa studier- och datainsamling med text och intervju. I en tematisk analys, analyseras insamlade data noggrant och man försöker identifiera gemensamma teman och mönster. Det vanligast tillvägagångssättet med tematisk analys som även tillämpas i denna studie är en sexstegsprocess enligt följande: bekantande/omläsning, kodning, tematisering, granskning av teman, definition och namngivning på teman, och presentation av tematiseringen. Tematisk analysmetod passar studier som betonar, snarare än fakta och sanning, individens upplevelser och egna tolkningar.

I denna studie kommer *teoristyrd tematisk analysmetod* alltså att användas vilket innebär vi utformat en intervjuguide utifrån de teman som finns i teorin. Om det vid analysering visar sig finnas utmärkande information i empirin som leder till *ytterligare teman* så kommer även de att presenteras i resultatet (Braun & Clarke, 2006).

Bedömningskriterier

Till skillnad ifrån kvantitativa studier som är mätbara med värden på variabler där reliabiliteten och validitet är mer konkret och mätbar, så är kvalitativa undersökningar annorlunda då det inte går att tillämpa denna typ av standardisering. I kvalitativa studier går det inte att tillämpa och/eller förvänta sig samma typ av konkret *reliabilitet*, i stället är fokus på en tydlig redovisning av forskningsfrågorna, syftet, urvalsramen i dess relation till datainsamlingen (Trost, 2010, s. 130–131). I

kvalitativa studier/intervjuer gäller det att visa att datainsamlingen och tillvägagångssättet är trovärdigt och relevant. Begreppen *validitet*, *reliabilitet* och *generaliserbarhet* är egentligen lämpade för kvantitativa studier, i kvalitativa studier som denna är i stället begreppen *trovärdighet*, *tillförlitlighet*, *överförbarhet* och *äkthet* mer passande.

Tillförlitligheten (reliabilitet) i denna studie tillgodoses genom att tydligt redovisa forskningsfrågorna, syfte, urval, datainsamling, analys, använda metoder och tydlighet genomgående i studiens samtliga delar. Genom att göra relevanta val av urval i relation till studiens syfte och forskningsfrågor samt förtydliga olika begrepp uppnås trovärdigheten. Kvalitativa studier med sociologiska forskningsfrågor går sällan att generalisera, eftersom det oftast är fokus på subjektivitet (Bryman, 2018: 467). Det är alltså djupet och intensiteten i datainsamlingen som utgör grunden för teoretiska slutsatser i relation till teori, inte generaliserbarhet till populationer. Vi har varit noga med att visa hur vi gjort vår undersökning för att möjliggöra en så kallad *replikation* av studien dvs att någon gör om denna, vilket är en del av tillförlitligheten i en kvalitativ studie.

Överförbarhet. I kvalitativa studier strävar man oftast efter att studera individer och deras upplevelser av sociala verkligheter- och uppfattningar. Som forskare är man inte ute efter att uppnå kunskap som ska vara överförbar på majoriteter. Kvalitativa studier tenderar tvärtom, att försöka få kunskap och förståelse för de unika, udda, eller komplexa ämnen där betydelsen är att studera aspekter av sociala verkligheter och upplevelser. Det är därför kvalitativa studier prioriterar teoretisk mättnad eller teoretisk överförbarhet, och djup. (Bryman, 2018: 468). *Generaliserbarheten* i denna studie är förankrad med till den teoretisk relevansen och den kvalitativa data som är utgångspunkt i teori och teoretiska slutsatserna. Samt kvaliteten på innehållet av kvalitativa data. Detta kallas för analytisk generaliserbarhet eller teoretisk generaliserbarhet i kvalitativa studier. Vilka vi tagit hänsyn till och beaktat i denna studie (Bryman, 2018)

Trovärdigheten. Vi har konkret i vår undersökning arbetat med det som kallas mättnad när vi samlat in data. Vi har ställt följdfrågor vad gäller varje tema och varje respondent tills vi inte fått fram någon ny kunskap, på detta sätt har vi försökt uppfylla mättnaden som är ett vanligt sätt att uppnå validitet och trovärdighet i en kvalitativ studie. Vi har även använt oss av citat för att styrka deltagarnas utsagor, genom citaten öppnar vi för andra att tolka det material som vi använt och avgöra om vår tolkning är rimlig eller inte (Bryman, 2018)

Resultat

Syftet med uppsatsen har varit att identifiera skyddsfaktorer hos *respondenterna* som ligger till grund för att de *inte* anslutit sig till brottslighet, för att sedan jämföra dessa med de skyddsfaktorer som presenteras i *teorin* om *sociala band*. Analyser av datainsamling har *resulterat* i att *skyddsfaktorer* har kunnat *identifieras*. *Jämförelser* mellan de *identifierade skyddsfaktorerna* inom *empirin* och de skyddsfaktorer som framgår i *teorin* om *sociala band* har varit relativt *enhetliga*. De *skyddsfaktorer* som presenteras som *förebyggande emot anslutning till brottsligheter* i teorin om sociala band *har verifierats och varit relativt överensstämmande med insamlad empiri*. Vidare har en *särskild framträdande skyddsfaktor* identifierats, vilket har varit *starka sociala band med familjen*.

Analys

I detta kapitel analyseras den insamlade empirin i samband med att tidigare forskning och teori beaktas i syfte att identifiera skyddsfaktorer som har varit till grund för unga mäns val av att inte ansluta sig till brottslighet. Då syftet med studien är att identifiera möjliga skyddsfaktorer genom insamlad empiri och pröva teorin mot empirin, kommer analysen att delas in i de teman som finns i teorin om sociala band (Hirschi, 1969): *anknytning*, *åtagande*, *deltagande*, och *tro*. kapitlet avslutas med analys i relation till tidigare forskning. Respondenternas namn har anonymiserats och ersatts av fiktiva namn i syfte att underlätta läsning.

Anknytning

Samtliga respondenter upplever och definierar sina familjerelationer som både *viktiga* och *bra*. Vidare har respondenterna beskrivit hur *stor betydelse* och *inflytande* familjen har haft på dem på ett positivt sätt. Med jämna mellanrum

nämndes *familjen* av samtliga respondenter vilket varit *förstärkande* och *förtydligande* av familjens och föräldrarnas *närvaro*. Att samtliga respondenter upplever att de kan vara sig själva i sina familjerelationer och tala öppet och ärligt om sina åsikter och känslor är en ytterligare *förtydligande* indikation på *stabila* och *välståndande* familjerelationer. De sättet som respondenterna har beskrivit relationer i familjen faller exemplariskt bra med hur starka sociala band beskrivs i teorin om *sociala band och anknytning*. Samtliga respondenter vittnar om att deras familjer är konventionella och inte är inblandade i brottslighet. En stark anknytning till familjen hos respondenterna har visat sig resultera i att stärka deltagarnas anknytningar till den konventionella miljön. Följande citat är delar av svaren men utvalda viktiga delar på frågor som handlar om hur respondenterna upplever sina *familjerelationer*.

Jag har en bra relation, vi kan prata om vad som helst. Jag kan alltid vara mig själv. Jag är mer mig själv hemma än ute. Känner mig bekväm med min familj. (Robert)

Vi har daglig kontakt. Vi är fem barn i familjen där jag är yngst, så dem har koll på mig hela tiden och vill veta vart jag är och vad jag gör. Jag ringer dem också, så vi har daglig kontakt. Vi umgås mycket och har en bra relation, även med mina syskon dom betyder mycket för mig. (Samuel)

Den är bra, Det är dem, inte hela tiden så klart, man håller kontakt med dem så gott det går. Jag känner att jag kan vara mig själv. (Adnan)

Den är väldigt bra faktiskt, vi ses hela tiden, jag bor hemma hos föräldrarna nu, men har precis köpt lägenhet så jag ska flytta snart. Vår relation har alltid varit bra, vi har haft våra tjafs, diskussioner

men helheten har varit bra. Jag har mer en emotionell relation med min mamma där jag kan prata om känsliga saker. Min relation med pappa är inte lika öppen men den är bra och vissa saker pratar jag hellre med honom med. (Smajl)

Vi har alltid varit tajt, vi hjälps åt i svåra stunder, som ekonomiska grejer, barnvaktande och vi har sån relation att vi kan blanda ihop våra problem. Dem som kommer in i vår familj smittas av våra relationer rätt så snabbt. (Murad)

I temat *anknytning* i teorin om *sociala band* finns tydliga likheter. Analysen har visat på att de definitioner som framgår i teorin om *starka sociala band* under temat *anknytningar* med fokus på *familj* har identifierats i den insamlade empirin. Analysen har visat på att *samtliga* respondenter har starka sociala band, främst i sina *familjer*. Vidare har analysen visat att respondenternas *goda* och *starka* sociala relationer har haft stora påverkan på respondenterna från tidig ålder. Analysen har visat att de *aktiva*, *nyttiga*, *starka sociala anknytningarna* givit respondenterna uppfattningar och värderingar så som god *moral*, stärkande *självkontroll* och påverkat relationerna och synen på *omgivningen*.

Vid analys identifierades ett mönster av familjens starka inkludering och närvaro i respondenternas liv. Vidare finns en stor *tacksamhet* hos samtliga respondenter gentemot sina familjer. Vid frågor kring om respondenterna har upplevt att de haft *stöd* och *uppmuntran* från sina familjer under sina *skolgångar* under både barn- och ungdomstid har svaret från *samtliga respondenter* varit ett tydligt *ja*. Familjens stöd, uppmuntran och påverkan har ständigt varit närvarande i respondenternas uppväxt, vilket av respondenterna själva beskrivits som *avgörande motivation* för deras val till att de valt att utbilda sig på över gymnasial nivå. *Samtliga* är *utbildade* eller har *pågående utbildning* på högskole- och avancerad nivå. Skolan har alltid varit viktigt i hemmet och familjen därav har uppmuntran funnits naturligt i respondenternas liv.

Citaten nedan är delar ur svaren om familjens uppmuntran och stöd under respondenterna skolgång.

Ja absolut, mina föräldrar är själva akademiker och tycker att skolan kommer i första hand. Man har fått höra gång på gång att inte göra det där, utan man skulle plugga istället. Dem har haft ett inflytande på mig, dem vägleder en till att göra något bra, man kan bli entreprenör på egen hand men skolan ska man satsa på tyckte föräldrarna. (Robert)

Alltid, jag har alltid fått höra att skolan är jätteviktigt, att Sverige erbjuder gratis utbildning som man måste ta vara på. Det är den största faktorn, hade jag inte haft de föräldrar eller syskon jag har så hade jag inte varit lika engagerad i skolan, om man har det stödet hemma så gör man bra ifrån sig även om fritiden är roligare än att vara i skolan. (Samuel)

Är mycket med familjen, har syskon i Stockholm, jag brukar vara med dem och spendera mycket tid med dem. Jag har fått nya vänner från basåret, mina nya vänner har samma beteende och samma kultur/humor som mig. (Samuel)

Självklart, hela tiden, mamma alltid var på mig, hela familjen har varit på mig om studierna. (Adnan)

Det har jag haft hela tiden, pappa var frånvarande så mamma var med på alla utvecklingssamtal, pappa kom in i äldre dagar. Dem har hela tiden uppmuntrat och verkligen gjort allt för att man ska lägga sin vilja i skolan. Det jag har fått från dem är möjligheter, jag följde det dem länge velat och det blev så bra. Dem har alltid pushat och stöttat mig och aldrig varit nöjda, dem har haft mellan-hårda krav på mig.

Dem har pushat mig igenom hela högskolan och alltid funnits där.
(Murad)

Analysen visar på att respondenternas *familjer* haft en *stor roll* gällande *skolgång*. *Samtliga* respondenter har berättat att *betydelsen* och *vikten* av skolan varit *ständig* närvarande under deras liv. *Uppmuntran* och *stöd* har funnits med naturligt under respondenternas *uppväxt* och *uppfostran*, med inställningen att *skolan* ska *prioriteras framför andra intressen*. I teorin om *sociala band* samt temat om *anknytning* beskrivs att den miljön med dess värderingar i sociala banden som man växer upp i, eller har i sin *kärnfamilj* har en stor påverkan på individer. *Värderingar, aktiviteter, internalisering* med *yttre aktörer* och *samband, empati, samvete, självkontroll* är några av begreppen som nämns. Analysen har visat på att respondenternas *själva* anser och *betonar* familjens *betydelse genom närvarande ständig uppmuntran* till både skolan och annat *bra*. Det har alltid funnits en närvarande uppmaning till att skolan är viktigast att prioritera, vilket samtliga respondenter menar på har mer eller mindre varit den avgörande faktorn för deras val av att studera vidare. Analysen visar att familjernas uppmuntran och ställningstagande om *betydelsen* av utbildning har *influerat* respondenterna. Vi vill återigen påminna om att våra respondenter har starka sociala band till konventionella välanpassade familjer utan brottsliga relationer.

Respondenternas övriga sociala relationer så som skolan, umgängeskretsar och omgivning har visat på ett mönster av goda relationer i helhet. Miljön i skolan har varit inkluderande *tre av fem* respondenter. De *övriga två* respondenter har i barndom- och tidig ungdom upplevt utanförskap där skolan inte varit en plats som de trivts på. Vilket senare har fått vändning och relationerna till skolan har förbättrats och slutligen blivit bra. För övrigt har lärare, skolmiljön och skolkamrater av samtliga respondenter beskrivits som bra ur ett socialt perspektiv. Två av respondenterna har haft lägre engagemang under yngre skolåren, vilket *ändå* resulterat i betyg som varit tillräckliga för vidare utbildning. Följande citaten är

tagna ur respondenternas svar på frågor om upplevd skolmiljö och engagemang i skolan.

Jag upplever att det varit socialt i skolan. Självklart har jag varit engagerad och jag har alltid velat ha de bästa betygen, har alltid tagit skolan seriöst och lagt ner tid på det och klarat det ganska bra.
(Robert)

Jag tycker faktiskt den har varit bra, jag har varit både engagerad och bra. Det har gått bra för mig för att lärarna tyckte om mig, aldrig haft problem med lärare eller elever. Jag har alltid fått beröm, jag var mer omtyckt än övriga elever. Dem reagerade på ett sätt som jag hade gjort mot stökiga elever men jag var aldrig stökig. (Samuel)

Mina äldre syskon som är mycket äldre än mig och samtliga har högskola/universitetsutbildningar som påverkat mitt omdöme om skolan. Jag har alltid varit karriärsinriktad och ambitiös men jag vet inte om jag hade satsat lika hårt på skolan om min familj inte var lika engagerad, jag tror inte jag hade varit så engagerad för jag älskade fotboll, sena kväll och fritiden. Jag tror min familj varit jätteviktig i det här. Mina ambitioner hade inte sett likadana ut. (Samuel)

Jag har alltid varit så social, har alltid varit lätt att socialisera, jag har aldrig haft engagemang i skolan, men nu har jag fått lite motivation. Levtt det tuffa livet men vill nu studera och bli klar.
(Adnan)

Väldigt blandat, det har gått i cykler, ettan till sexan kände jag väldigt ofta att jag inte passade in, jag var ensam invandrarbakgrund i min klass och blev retad, dem åren var tuffa socialt, jag behövde alltid passa in. I lågstadiet var det värst, det blev lite bättre i mellanstadiet.

I gymnasiet var det bättre, jag fick vänner från alla håll, tyckte om mina vänner som jag spelade i fotbollslaget med, men tyckte om svenska kompisar också. Jag var inte engagerad, men hade ett starkt tryck hemifrån, skolan var roligt och studierna gick naturligt enkelt, jag var inte intresserad av det jag läste om, kanske historia och SAM, det gick ganska bra ändå. (Smajl)

När vi kom till Sverige började jag i årskurs ett. Lärarna fanns där, känslan jag hade i skolan var inte bra, jag var osäker, eftersom jag hade problem med språket. Mina föräldrar sa att skolan var bra men jag bytte skolor ofta och kunde aldrig känna att man byggde relationer. I femman bytte jag skola till en skola som var väldigt svensk och fick problem där jag var utfryst och inte kände mig hemma. Det var då jag förstod att jag hade problem med språket, när en lärare sa att hon inte förstår vad jag säger. I högstadiet började det vända och jag kände mig trygg i skolan och började få toppbetyg i allting, här la jag all mitt krut i skolan och blev väldigt engagerad. (Murad)

Analysen har visat på att oavsett vilken *grad* eller *period* engagemanget hos respondenterna har varit på eller visat sig, så finns flertal indikationer på att engagemanget bottnar sig i starka *sociala banden* till familjen enligt teorin om *sociala band och anknytning*. De som haft genuint engagemang till studierna har *influerats tidigt*, medan två av respondenterna *tagit till sig* av dessa värderingar lite senare i ungdomen. Men grunden har visat sig vara den samma för alla respondenter, de *kopplar* studier, skolgång, och engagemang till *familjen* upprepade gånger i syfte att belysa hur viktigt föräldrar alltid tyckt att det är och vägleda respondenterna till det. Att vara engagerad i skolan minskar tiden och den praktiska möjligheten att vara engagerad i icke-konventionella aktiviteter som brottslighet och andra typer av avvikande beteenden.

Frågor relaterad till umgängeskrets och påverkan till- och från vänner har hos samtliga respondenter givit liknande svar. Vännerna har definierats som likasinnade som de själva men att de har ambitioner på olika sätt samt att det i yngre dagar funnit vänner som varit mindre likasinnade men att de relationerna inte fortsatt. Vidare har samtliga respondenters svar varit att de är ärliga och öppna i sina umgängeskretsar där de kan vara sig själva och kan säga ifrån när något inte känns rätt eller bra. Respondenterna har också uttryckt att det gemensamma i umgängeskretsen är att vännerna oftast har ambitioner, men att dessa ambitioner variera så som till exempel att utbilda sig vidare eller vara egenföretagare. Samt att inflytande är ömsesidigt. En av respondenterna har uttryckt att vissa vänner från förr i yngre dagar haft påverkan på honom, men att han var mån om sina egna gränser.

Man hamnar med bra människor som vill satsa på plugget och ibland med människor som inte satsar på plugget. Det har inte haft så stor påverkan på mig resultatmässigt. (Robert)

Ja, jag tycker både och, mina vänner har alltid supportat mig och sett mig som skolpojken och uppmuntrat mig till att plugga precis som min familj. Jag har vänner som inte pluggat vidare som uppmuntrat mig vänner som har pluggat flitigt och uppmuntrat mig. (Samuel)

Det tycker jag faktiskt, de flesta av mina vänner studerar eller är färdiga med studier, alla gör något bra även de som inte studerar, de som jag har runtomkring mig. Många av mina vänner är inte från Stockholm men vi håller kontakten i luren, vi alla är nära, jag har olika kretsar, vissa är pluggänget, andra från Stockholm, man är nära. (Adnan)

Både ja och nej, jag har kompisar som var nära vänner som sitter i fängelse idag som inte är likasinnade, sen har jag vänner som blev bra. Vi var en stor kompiskrets på grund av idrotten. Jag vet att mina

vänner har haft inflytande på mig, exempelvis så kanske man såg upp till någon omedvetet och ville göra coola och galna grejer som den personen, vissa saker var dåliga andra inflytande bra. (Smajl)

Jag har mina vänner, dem har förändrats, jag har mina barndomsvänner kvar som alltid gjort sitt. Jag skulle säga att min omgivning är väldigt kreativa, villiga, dem kämpar, vi alla har likheter och ändå olikheter på det viset att vi alla har mål men vägen dit är olika för oss, vissa tar företagavägen, andra tar skolvägen men alla är målinriktade. Jag är omgiven av ambitiösa och målinriktade vänner. (Murad)

Jag har stort inflytande på mina vänner och jag styr väldigt mycket, lite som en storebrorsa, det är inte riktigt demokratiskt. Dem kan ha ett inflytande på mig också. Jag är i framkant när det kommer till utbildning och karriär och pushar övriga vänner att även gå den vägen. Vi hjälper varandra. (Murad)

Analysen visar att respondenternas *umgängeskretsar* är varierande men samtliga beskriver sina kretsar som *ambitiösa* på *olika sätt*. Att umgängeskretsen respondenterna har idag beskrivs som *likasinnade* och *ambitiösa* har visat på att det som i teorin beskrivs som *nyttig* eller *balanserad* umgängeskrets kan *identifieras* hos respondenterna. Detta går under temat *anknytning* i teorin om *sociala band*, där teorin menar att likasinnade individer som har *ambitioner*, *mål* och som *följer de lagar och normer* som finns i samhället har ett gott inflytande på varandra. Vilket har visat sig *identifieras* hos respondenternas umgängeskretsar.

Åtagande

Frågor gällande reflektion över vad respondenterna har *åstadkommit* och om de känner sig *stolta* över något specifikt, så som *jobb, utbildning, aktivitet* eller *hobby* svarade fyra av fem respondenter med *ja*. Adnan som svarat nej förklarade att han har fler ambitioner och mål som han vill uppnå, samt att han inte känner stolthet gällande skolan förrän han är färdigutbildad. Citaten nedan är delar av respondenternas svar.

Jag har gjort ett bra jobb i skolan, är snart klar och stolt över mig själv att jag valde en utbildning jag kommer slutföra, det känns bra. Även på jobbet, känner jag att jag gör bra ifrån mig och blivit omtyckt av kollegor och elever. Är stolt över det jag åstadkommit. (Robert)

Ja, vi är från ett "sämre" område där det är inte lika många som pluggar, går klart skolan, det råder mycket fattigdom och arbetslöshet i ett sånt område. Jag är glad att jag tog mig därifrån och att jag studerar vidare. (Samuel)

Nej inte just nu, inte vad jag kan tänka mig. Nej nej inte än. Jag har inte uppnått målen jag vill uppnå. Jag har större mål än vad jag har nu. Jag vill utvecklas hela tiden och inte bara stanna på samma plats hela tiden, bli klar med skolan, få ett bra jobb, kanske starta eget. Men främst skolan nu. (Adnan)

Jag är stolt över min hårda disciplin och min korta fotbollskarriär som jag hade, den gav mig mycket. Jag har tagit mycket lärdomar från fotbollen, jag spelar idag men har problem med knäna. Jag spelar ändå fotboll varje dag. Jag är stolt över att jag är utbildad, har

högskoleutbildning, jag kan byta arbetsplats om jag vill och känner att jag har en trygg anställning. (Smajl)

Jag känner mig stolt av det sista jag gjort, att jag har blivit projektledare i ett övergripande projekt där jag har medarbetare under mig. Jag har lyckats komma in i den offentliga sektorn, jag har ett stadigt jobb. Man kan pusta ut nu, familjen är stolt över mig och resultatet blev bra. (Murad)

På frågan om respondenterna har fler ambitioner var det blandade svar. De som har pågående studier har en del ambitioner. Tre av respondenterna som är färdigutbildade och i tjänst svarade att de fokuserar på- och njuta av nuet, eftersom de känner sig tillfredsställda med livet just nu. Det var även de tre respondenterna som upplevde att de hade relativt mycket för sig under fritiden så som aktiviteter.

Jag känner mig ganska klar just nu, det kanske kommer ändras men jag vill bli fysisk bra i kroppen, det lägger jag mycket tid och energi på. Jag har pluggat, har jobb, jag tänker inte att jag vill tjäna 5 000kr mer utan jag försöker en inre ro vad gäller karriär. Allt känns stabilt nu, jag söker inget just nu, mina ambitioner just nu är fotbollsplanen. (Smajl)

Främst skolan, jag har börjat gymna och boxas nu. Jag vill vara hälsosam och ta hand om mig. Men det kommer bli mer och mer mål hela tiden, vill blicka framåt och inte bakåt. För mig är det såhär, engagerad kan man vara men bli klar och sen kan man vara stolt, när skolan är klar är jag glad. (Adnan)

Det jag har insett att man vill det ena och andra hela tiden, man har alltid mål och ambitioner men det ger stress. Jag tar saker i nuet istället för att spekulera i framtiden. Jag har ambitioner och mål men

sitter lugnt i båten och ser vart allt tar mig. Jag lever i nuet och hänger bara med på resan. (Murad)

Fyra av fem respondenter upplever *stolthet* för vad de åstadkommit vad gäller *utbildning, aktiviteter* eller *arbetsliv*. Respondenten som *inte* kände stolthet har visat sig grunda i att han inte vill ta någon glädje i förskott, då han inte uppfyllt sina mål. Analysen har visat på att samtliga är måna om sina *möjligheter i livet* som de tagit vara på. Samtliga har *pågående ambitioner* eller *uppnådda ambitioner*. Samtliga är uppskattar sina *livsmöjligheter som de haft- och har*. Detta kan indirekt kopplas till teorin med temat *åtaganden* genom de drag som finns i respondenternas svar.

Deltagande

Vad gäller deltagande i aktiviteter och hobbies framkom det att *tre* av fem respondenter varit aktiva inom sport sedan barndomen, vilket finns kvar i deras liv än idag. De tre respondenterna har även uttryckt aktiviteternas betydelser och påverkan på dem. De menar att sporten utöver motion och hälsa givit dem sådant som *disciplin, gemenskap, vänskap, och ambitioner*. Samtliga respondenter är idag deltagande på aktiviteter inom sport i den mån de har tid med, samt nämns hos samtliga att sociala umgängen tar majoriteten av den fritid som de har utöver arbete och studier. På frågan om de upplever att det finns tid eller energi över, utöver de fritidsaktiviteter som de spenderar sin fritid på var det olika svar.

Jag tränar en till en och en halv timme. Det beror på när jag vaknar. Men ibland sover jag ut och då har man inte lika mycket tid på sig, men vaknar jag tidigt så gör jag något. Har inte alltid energi för att gå ut, är ganska lat när jag är hemma. Men när jag väl kommer ut får jag energi. (Robert)

Fotboll, började så långt tillbaka som jag minns. Det var det enda vi gjorde på gården, från morgon till kväll tills att mamma skrek från balkongen att det var dags att äta. Det har gett mig energi att fokusera på mitt plugg. Idag har jag inte så mycket fritid, jag är alltid i skolan, är jag hemma pluggar jag också. (Samuel)

Jobbar för det mesta, relativt mycket, samlar pengar. Annars tränar, umgås med vänner och ska resa snart. Energi finns alltid hos mig, jag kan alltid göra något, men vissa dagar är man tröttare än andra. (Adnan)

Fotbollsplanen, fotboll, vänner, vi umgås mindre nu än vad det var förut på grund av att alla arbetar. (Smajl)

Ibland känner jag mig stressad, mitt schema är fullspäckad, jag upplevs som stressigt, om det är något jag behöver jobba är det att ha några timmar där jag inte gör något, det är inte hälsosamt att hålla på såhär. Även om det är kul att umgås och vara ute så behöver man vila. Det är något jag behöver bli bättre på, känner inte att jag har tid över. (Smajl)

Jag har varit aktiv sen jag var liten, spelade fotboll i lag men jag är intresserad av alla sporter och utvecklar mig ständigt. Jag skulle kunna säga att det är få sporter jag inte är duktig på. Jag tycker om att prestera också så mitt intresse har alltid funnit vad gäller sport och aktiviteter. Det har blivit många nya aktiviteter, jag sitter aldrig still. Men jag vilar även upp mig på fritiden. Det finns alltid tid och energi över, men man spenderar dagarna olika. Jag gör det jag orkar och ibland räcker inte tid eller energi till och jag behöver återhämta mig. Jag prioriterar fritid till återhämtning. (Murad)

Det gör det, ibland tar gymmet för mycket tid men jag vet att jag behöver gå dit, även om jag lever i nuet har jag personliga mål och ambitioner, jag försöker gå upp i vikt, det tar mycket energi att även satsa på att bli starkare i gymmet. Men gymmets positiva effekter på min hälsa bär över till annat. (Murad)

Temat *deltagande* i teorin om *sociala band* beskrivs vikten av att vara *delaktig* i *legitima aktiviteter* genom *möten, arbetstider, deadlines, planer, hobbyaktiviteter* och andra *engagemang*. Dessa eller liknande aktiviteter har identifierats i samtliga respondenternas svar. *Arbete, studier, aktiviteter, och andra sociala sammankomster* existerar i samtligas liv. Respondenternas svar på de frågor som berör detta område samt insamlade datas analys i helhet visar på att det finns *stimulerande delaktigheter* i respondenternas liv. Teorin menar på att när det inte finns så mycket tid och energi över från aktiviteter innebär det att det heller *inte* finns tid eller energi över till att delta i eller ansluta sig till *sämre kretsar* eller *brottsliga aktiviteter*. Respondenternas svar har visat på att den tiden som väl blir över från aktiviteter spenderas på att *återhämta sig, sociala relationer eller andra ambitioner och mål*.

Tro

På frågan om respondenternas generella uppfattningar och åsikter om *normer* och *lagar* som finns i det svenska samhället blev svaren i helhet likartade. Fyra av fem respondenter tycker att vissa normer kan vara dömande eller trend-aktiga, endast en respondent berättade att han aldrig reflekterat över de normer vi har i Sverige. På koncentrerade frågor om *lagar* i samhället var *samtliga* respondenternas svar i grunden lika. Alla tyckte att det var bra och tryggt att det finns mycket lagar i Sverige, deras upplevelser av Sverige och lagarna var bra. Däremot fanns en likartad kritik från samtliga respondenter på att vissa straff ansågs vara för korta och oproportionerliga i förhållande till brotten, medan vissa straff ansågs för hårda för

vissa brott och att hjälp, behandling och rehabilitering borde prioriteras i stället för straff som även leder till att individer utesluts från samhället.

Lagar ska finnas, normer får man liksom följa i samhället. Vissa lagar kan diskuteras, men majoriteten är nödvändiga och bra. Vissa saker om man gör dem så är det konstigt, kanske borde finnas lite mindre normer. (Robert)

Jag tycker Sverige har ett jättebra sätt att hantera brott, men däremot kan jag vara lite kritiskt när det kommer till att straffen är så korta för väldigt grova brott. Medan missbrukare som behöver hjälp får hårdare straff. (Samuel)

Jag tycker inom brott att vissa är för milda, man borde ge mer tid och lärdom till dem som begår misstag, och det beror på vad man begått för brott. Om det är mord eller dylikt så längre straff. Just i samhället bör man visa hänsyn och respekt till dem runt omkring en. Det är bra att man har lagar och regler, Sverige är ett bra land, Sverige ger stora möjligheter, man får allting här, man kan inte klaga. Men hårdare straff är viktigt. Jag försöker vara en bra människa, försöker att inte göra fel. (Adnan)

Vi har dömande normer, har vi nån medmänniska som missbrukar så pushar vi oftast bort den personen än att hjälpa till, vi blir rädda för den personen, vi blir avvaktande, och ingen vill förknippas med missbrukare och det är skadligt i längden. Missbrukare är till 99% inte dåliga människor som kanske bara hamnat snett i livet och behöver vägledning, det är vi människor som är samhället och här behöver vi bli bättre. Vi har dålig narkotikapolitik där ringa narkotika kan stämpla en. (Smajl)

Normerna, tycker jag är väldigt förnuftiga av sig, man använder sunt förnuft och följer oftast normen då. Men vissa trender kan normaliseras och ibland kan jag tycka att normerna som finns är bra och de som utvecklas är onödiga. Lagar kan jag uppleva att de kan vara konstiga ibland, unga kan ha lite för mycket lagar på sin sida trots att man är ett barn och inte riktigt förstår så mycket som barn. Tycker man lägger lite krut på fel saker och att straffen är en belastning för både den som sitter inne och samhället, straffens hårdhet kan vara skeva ibland. Man får blandade känslor av normer och lagar, vissa är bra, andra mindre bra. (Murad)

Analysen har visat på att det finns tydliga likheter mellan respondenternas uppfattningar och tro till de konventionella normer och lagar som finns i samhället och det som framkommer i teorin under temat tro. Respondenternas svar har visat på att det finns ett grundläggande förtroende till samhällets normer- och lagar eftersom samtliga respondenter har oavsett vad de har svarat, även sagt att det svenska samhällets och dess regler är bra. Det har kunnat identifieras en tro som innehåller positiv förhållning och anpassning till de konforma normerna genom moral och värderingar som förhåller sig till ett gemensamt och legalt värdesystem. De dragen av kritik som respondenterna haft till lagar och normer har inte handlat om att de främjar eller förespråkar normavvikelse eller missförtroende. Det kan vara indikatorer på en förstärkt medvetenhet och kunskap om de lagar och normer som finns och med sin egen kunskap ta ställning till hur dessa skulle kunna ändras i syfte att förbättras för samhällets individer. Analysen visar därför snarare på förstärkt delaktighet i samhället av respondenterna eftersom de kritik och ställningstagande kräver delaktighet och kunskap.

Vi ställde frågan om vad som motiverar respondenterna till att vara laglydiga, samt vad brottslighet med till exempel fängelsestraff som påföljd skulle innebära för konsekvenser i deras liv. I samtliga respondenters svar om konsekvenser kom nämndes familjen först, sedan bestod svaren av det som analysen identifierade som

skam, samt att den förlorade *tiden* dels genom ett eventuellt straff, dels genom de arbeten som man byggt upp så som *utbildning* och *jobb*. Ett annat mönster som framkom vid analys av respondenternas svar är att det *inte* var tanken av ett påföljande fängelsestraff som var avskräckande, det *betonades* till och med att straffet i sig *inte* spelade någon större roll.

Det som motiverar mig att vara laglydig är familjen först och främst, dem har ju valt rätt väg i livet och jag har liksom sett dem växa upp tillsammans med mig, jag har alltid lyssnat på dem. Jag själv vill inte hålla på med sånt, jag vill ha ett jobb där jag inte behöver hålla koll på min rygg, kunna leva ett liv utan stress och problem. (Robert)

Jag tror det bara blir värre och värre att vara brottsling, sociala relationer påverkas, speciell med familjen men även vänner. Det blir svårt att jobba, starta eget, livet är enklare om man inte är dömd eller brottsling. (Robert)

Jag vet inte, grejen är, hade jag hållt på med brott hade min familj märkt det snabbt, jag är inte orolig för polisen eller samhället, utan familjen skrämmer mig. Det är mest för familjen, plus att jag inte behöver göra det, varför ska jag göra det om jag inte behöver det? (Samuel)

Ja alltså, först och främst, min familj hade inte tagit det bra alls, mina föräldrar hade blivit helt förstörda. Vänner hade också blivit arga och tagit det fel. Den största konsekvens hade varit att jag inte hade tagits emot i samhället lika bra som idag, det blir svårt med jobb och en svart prick i registret. Det har konsekvenser på alla möjliga sätt. Jag kommer inte kunna gå rakryggad i samhället som jag gör idag. (Samuel)

Man är ju människa, man måste tänka på vad man gör och vilka man påverkar, alla kan göra brott, det är inte svårt men man saboterar för sig själv och gör sin familj besviken. (Adnan)

Katastrof direkt, min bror är polis och lite dömande, hade direkt fått skit. Hade haft ångest, mamma hade blivit besviken. Man hade slösat bort det värdefulla i sitt liv. Jobbmöjligheter är förstörda, men det värsta är familjen, det hade helt förstört dem och hade gjort föräldrarna och syskonen besviken. Jag hade inte kunnat uppnå så mycket saker efter det, vad ska jag göra? Hade fått en stor blockad i livet i allmänhet. (Adnan)

Jag tror att det som motiverar mig att vara laglydig, är att det inte lönar sig att göra brott idag eftersom, när jag var yngre busade vi lite. Men hamnade aldrig i en destruktiv miljö, det som gör att jag är så är för att det lönar sig ekonomiskt att utbilda sig än att bli en brottsling, även en lyckad brottsling, dem förstör sina liv, sin familj för dåliga pengar, som dessutom inte är rena. (Smajl)

Jag tror det skulle kosta mig allt förutom nära och kära som skulle stå bakom mig ändå, jag tror till och med vänner inte hade vänt ryggen. Alla skulle dock se annorlunda på mig. Sen beror det på vad för brott man gör, vissa saker är oförlåtliga. Jag hade haft svårt att få jobb och bli stämplad av samhället och ha svårt att få tillbaka ett bra liv. Också det med normer som jag pratade om innan. (Smajl)

Jag lever i ett samhälle som jag vill kunna leva i utan att något ont händer mig eller min familj, om jag följer lagarna som finns så upplever att inget dåligt kan komma ut ur det. Jag vill inte vara dålig

i samhället, jag vill följa det rätta. Det finns inget olagligt som frestar mig och att jag är laglydig innebär att ingen stör mig. (Murad)

Jag hade upplevt att familjen hade haft en skam, jag hade förlorat mycket, hade blivit tufft att komma in i samhället med en prick i registret, man får ångest och en uppförsbacke i karriären, det privata livet och min frihet skulle kunna tas ifrån mig. Konsekvenserna är nog friheten och familjens syn främst. Min familj hade nog känt skam men hade ändå funnits där för mig om jag begått brott men skammen är överväldigande. (Murad)

Svaren från respondenterna går både in i teman *deltagande*, *åtagande*, och *anknytningar* i teorin om *sociala band*. De viktigaste konsekvenserna som respondenterna nämner i sina svar handlar om *familj*, *rubgade möjligheter*, *begränsade möjligheter*, och *förlust av tid*. Inställningen på svaren är de *förlorar* på alla fronter och den *balansen* som innehas går *förlorad*. *Stoltheten* som byggts upp byts ut mot *skam* både i *sociala relationerna* till *familj* och till *samhället*, samt i relation till ens *möjligheter* som de byggt upp genom *utbildning* och *karriär*. Samtliga respondenter är väl medvetna om både formella- och sociala konsekvenser eftersom de är måna om de *sociala- och formella normerna och lagarna*. Vidare visar respondenternas svar på att det finns alldeles för mycket att *förlora* vid ett brottsligt beteende vilket de *inte* anser vara värt. Analysen och svaren har *förstärkts* genom att respondenterna *utöver* konsekvenserna, anger att de *inte* skulle vilja leva brottsligt eftersom de *inte eftertraktar* eller är *intresserade* av illegal livsstil *överhuvudtaget*. De analyserade aspekterna är i enlighet med *teorin om sociala band* och de teman som presenteras.

Analys av tidigare forskning och empirisk analys

Omgivningen

I rapporten *Utsatta Områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen utförd* av Polisen (2017) beskrivs s.k. utsatta områden som ett geografiskt avgränsat område som präglas av en *låg socioekonomisk* status, där brottslingar har en påverkan på lokalsamhället. Risk för bristande framtidstro i området beror på *arbetslöshet, kriminell aktivitet, låg medelinkomst och sämre skolgång*. Detta mynnar ut i *låg kollektiv förmåga där tilliten till varandra och samhällets institutioner försvagas*. Denna *låga kollektiva förmåga tillåter i högre grad normbrytande beteenden* som kan tillsammans med andra *riskfaktorer* hos ungdomar och området resultera i *högre andel kriminaliserad* process i bostadsområdet än i övriga samhällen. En av respondenterna (Samuel) har berättat att han är uppväxt i ett socialt utsatt område, där det råder hög arbetslöshet, sämre skolgång, och kriminalitet, men stryker under att det inte har påverkat honom eller hans inställning på studier. Det innebär inte att alla individer har samma självsäkerhet eller kontroll, men det ger indikationer på att när individen innehar andra *skyddsfaktorer* så behöver inte effekten av en befintlig *riskfaktor i omgivningen* spela stor roll. Ytterligare två respondenter (Murad & Samuel) har pratat om att de inte är uppväxta i hem med *ekonomiskt välstånd* eller *goda ekonomiska förutsättningar* vilket kan jämföras med polisens definition om *socioekonomiska resurser som kan vara riskfaktor för inträde till kriminalitet*. Respondenterna upplever att de ekonomiska förutsättningarna har begränsat de socialt genom att de blivit mer *tillbakadragna* och *skygga*, samt upplevt utfrysning i olika sociala sammanhang. En av respondenterna (Murad) har även berättat att han *inte* kunde delta på en del fotbollsevenemang då det krävde en viss summa som familjen inte hade råd med. En annan respondent (Samuel) har berättat att han inte alltid kunnat ha hela eller rena *skor, eller kläder*. Gemensamt är att den

socioekonomiska situationen *ensamt inte* visat sig att vara en *riskfaktor* för respondenterna, men de anger att det *försvårat* deras möjligheter generellt.

Familjen

Enligt en rapport från BRÅ (2001) där *uppfostningsmetoden, god omsorg och starka känslomässiga band kan förebygga kriminell utveckling hos unga*. Detta har kunnat verifieras hos samtliga respondenter i den insamlade empirin. I rapporten framgår även att åtgärderför kan försvåra anslutning till kriminalitet, vilket inte har varit fallet för respondenterna. Men ett *drag* som kan liknas vid det har varit att en av respondenterna har *begränsats* i fotbollsaktiviteter för att jobba *upp betyget* i ett ämne i skolan. Respondenten själv berättar att han idag tycker att det var *bra* av föräldrarna att ställa ett sådant ultimatum, eftersom det *fungerade* och resulterade i att han jobbade upp det betyget.

I kontrollstudien *Constellations of youth criminogenic factors associated with young adult violent criminal behavior* (Segeren et al., 2020) framgår vissa viktiga riskfaktorer i familjen så som *allvarliga konflikter mellan syskon samt föräldrar, kaotiskt hushåll, ej fungerande barn-förälder-hierarki* och *utomstående styvförälder i rollen av familjens överhuvud*. När dessa är tvärtom, så utgör de en *skyddsfaktor*, vilket stämmer in på samtliga respondenter.

Samtliga respondenter har beskrivit en nära relation till sina familjer och anhöriga, de som inte bor med sina familjer har berättat att de ändå har en nära relation och daglig kontakt via telefon. Tekniken utveckling har underlättat att upprätthålla kontakten med familjen, samt familjen möjligheter att kontakta sina barn. Även om det inte riktigt faller in på *skyddsfaktorn* att ungdomar spenderar mer tid hemma så framgår det i forskningen från Malmö Universitet (2021) om att telefonerna underlättar föräldrarnas kontakt med barnen. Detta stärker de sociala banden och skapar en känsla av *social närvaro* även om inte fysiskt, vilket är en *skyddsfaktor*.

Sociala miljön

I forskningsrapporten *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Estrada & Flyghed, 2017: 225) resulterar den insamlade empirin i att det ställs krav på medbrottslingar. *Likasinnade ungdomar söker sig till varandra* visar forskning där man sett att unga *utvecklar brottslighet genom kontakt med andra brottsligt aktiva* eller genom att influeras av sådana *förebilder* (Estrada & Flyghed, 2017: 210). Detta har kunnat styrkas som en *skyddsfaktor* hos respondenterna. De har tydligt framkommit att deras *sociala miljö* och *umgängeskrets* består till största del av *likasinnade*. De relationer som visat sig vara *normbrytande* eller *främjat brottslighet* har brutits av respondenterna.

I en sammanställning av flera rapporter som genomförts av *SBU* i uppdrag av *Socialstyrelsen* (2021) som undersökt *flertal aspekter* av barn och unga som *begår brott*, har flera *risk- och skyddsfaktorer identifierats*. Bland möjliga *riskfaktorer* finns *negativa - skolanknytningar och prestationer, attityder och relationer* bland *kamrater och lärare*. Vidare lyfter sammanställningen att det *sällan* är enskilda risk- eller skyddsfaktorer som *främjar normbrytande, eller brottsliga beteenden* hos barn och vuxna. Förklaringen är att det är *samspelet mellan de olika risk- och skyddsfaktorerna* som *påverkar varandra*. Den insamlade empirin har visat på att de skyddsfaktorer som framgår i rapporten (*Socialstyrelsen, 2021*) har existerat i respondenterna liv och sociala miljö. Två respondenter har *upplevt socialt utanförskap* i barndomen men som endast varat under en viss period, *fram till tidig ungdom*. För övrigt har samtliga respondenter beskrivit sina anknytningar till *skola, attityder, och relationer* som goda. Även *prestationer i skola och aktiviteter* har varit positiva och på *godkända nivåer* och *inte utgjort några hinder för fortsatt utbildning*.

Många av de *riskfaktorer* som framgår i tidigare forskning, vilka utgör *skyddsfaktorer* vid positiv utfall har kunnat identifieras av den insamlade empirin. Vidare har tidigare forskning visat på att (*Kunskapsguiden, 2021*) &

(Socialstyrelsen, 2021) *samspelet mellan de olika risk- och skyddsfaktorerna som påverkar varandra* kan vara avgörande. Ju *fler riskfaktorer* det finns för barn – och unga, *desto högre risk* för att *normbrytande beteenden utvecklas och fortsätter*. Detta har visat sig stämma, eftersom vissa respondenter haft *drag av riskfaktorer* i sina *omgivningar* genom *lägre socioekonomi* eller *tätbefolkat, kriminalitet i området*. Dock har detta ensamt inte varit en tillräcklig *riskfaktor*. Tidigare forskning kan förklara detta med att ju fler riskfaktorer som *samspekar* desto mer *effektiv* blir riskfaktorerna genom att *förstärkas*.

Slutsats

Vi har ovan gjort en analys av våra respondenter med Hirschis (1968) teori om sociala band. Teorin analyserar en persons anknytning till samhället med fyra olika delar.

Våra resultat visar att teorin får stöd i det urval av respondenter vi har. Respondenterna redovisar samtliga kvalitativa data om vad som varit skyddsfaktorer för att hamna i brottsligt beteende och att det kan relateras till att de växer upp i lagföljande familjer och en miljö utan brottslighet i övrigt.

På den första skyddsfaktorn som är *anknytning* ser vi att respondenternas familjer är etablerade- och har starka band till det konventionella samhället. Detta har visat sig resultera i att respondenterna fått detta band genom familjens anpassning, värdering och konformitet till det konventionella samhället. Vidare har det visat sig att respondenterna har starka sociala band både till anhöriga och det konventionella samhället.

På den andra skyddsfaktorn som är *åtaganden* har det visat sig att samtliga respondenter är måna om sina plikter och åtaganden. De uppskattar vad de åstadkommit eller vad de är på väg att åstadkomma genom att lägga tid och energi

på dessa. De har även tydligt framfört vikten av sina ambitioner, vilka de känner stolthet över och är rädda om.

På den tredje skyddsfaktorn som är *deltagande* har det visat sig att respondenterna är socialt aktiva i deltagande konventionella aktiviteter och sociala umgängen. De underhåller sin fritid genom lagenliga aktiviteter, utvecklingar och studier.

På den fjärde skyddsfaktorn som är *tro* har det visat sig att respondenterna har en grundlig förtroende till de lagar och normer som är uppbärande för det konventionella samhället, som främjar laglydighet.

När vi väger samman alla våra resultat ser vi även en relation till våra sociologiska teorier om strain (Merton, 1939; Sarnecki, 2020) och spegeljaget (Levin & Trost, 2018). I vårt fall har inte deltagarna något behov av att avvika för att få ta del av de kulturella målen enligt strainteorin utan de kan uppnå dessa genom anpassning till konventionella aktiviteter. När det kommer till spegeljaget (Levin & Trost, 2018) finns det en stolt självbild, deltagarna i studien vittnar om att de får återkoppling på att de är bra i relation till att de följer de konventionella normer som föräldrarna representerar. Erfarenheter möjliga att tolka med det teoretiska perspektivet symbolisk interaktionism har visat sig genomgående hos deltagarna och deras svar. Framför allt genom upplevelser, definitioner, självreflektioner om dåtid, nutid och framtidsvisioner som respondenterna återberättat ur de olika tidsperioder från sina liv. Sociala interaktioner är en central del i deltagarnas liv, formande, och hur tidigare definitioner av situationer omdefinierats genom att en positiv syn på framtiden.

Utöver resultaten av studien har vi som författare haft möjlighet att reflektera och diskutera uppsatsen och empirin. Det har varit särskilt intressant att reflektera över den mest utmärkande *skyddsfaktorn* som visat sig vara *familjen*. För ur ett *sociologiskt* perspektiv är familjen det *enda* som en *individ inte kan förändra på eller välja själv*. Den har inte visat sig vara en *särskild viktig skyddsfaktor* av en

slump. *Familjen*, när den *väl* bidrar till att vara en *skyddsfaktor* för unga, så väger den så pass mycket att det *möjligtvis* kan motsvara effekten av *flertal skydds- eller riskfaktorer*. När familjen är en *skyddsfaktor* har det visat sig beröra och påverka *andra risk- och skyddsfaktorer*, så som *normer, moral, värderingar, prioriteringar, goda internaliserade normer, ambitioner och motivation*. Dessa begrepp främjas många gånger medvetet av *fungerande familjer* eftersom de vill sina barn *väl*. Men rent sociologiskt skulle vi vilja påstå att det är *minst lika mycket gott* som tillförs från *familjen till barnen omedvetet*. De internaliserade normerna, moral och värderingar, eller annan symbolisk överföring som barnen tar till sig från familjen, som *inte medvetet* är framförd utan sker i sin natur, är av stor vikt för hur barnen *formas*. Flertal gånger upprepades begreppen *stolt, tacksam, skam, besviken, av respondenterna* vid olika frågor i olika kontexter. De positiva begreppen handlade om *nutid*, de negativa begreppen handlade om eventuella *konsekvenser ifall* man hade begått ett brott.

Det har även varit intressant att reflektera över respondenternas svar om *normer- och lagar*. *Samtliga* respondenter svarade med ett *något kritiskt ställningstagande* mot samhället normer- och lagar. Detta handlade *inte* om att vara kritisk till att det finns lagar och normer i samhället, en sådan tolkning vore att ta saken ur sin kontext. *Kritiken* handlade om att respondenterna är *delaktiga, medvetna, intelligenta, och reflekterande demokratifrämjande medborgare* som tar *ställning* och tänker på samhället *utöver sig själva*.

Titeln på studien är *Varför blir de flesta unga inte brottslingar?* Vi vet med grund i vetenskap och forskning att de flesta unga inte blir brottslingar, även om vi vet att det givetvis inte går att ge ett absolut svar på den frågan, så var det vår utgångspunkt i att få en fördjupad förståelse i varför de flesta inte blir brottslingar. Vi kan med denna studie åtminstone säga att de flesta möjligtvis inte blir brottslingar för att skyddsfaktorer är fler- eller väger tyngre än riskfaktorer.

Förslag till framtida forskning

Vi har dels i resultatet av studien, dels i tidigare forskning sett att risk- och skyddsfaktorer är ofta samma variabler. Utfallet om de är positiva eller negativa är det som avgör om de utgör en risk- eller skyddsfaktor för att ansluta sig till brottslighet. Det hade varit intressant och givande i sakfråga att identifiera vilka skyddsfaktorer som samhället kan förbättra och bistå med till unga i förebyggande syfte. Vi vet nu att det är olika faktorer och att kombinationer av dessa har en förstärkande effekt. Vi vet också att kärnfamiljen spelar en stor roll, vilket är ett djupare område som är lite svårare att påverka. Därför tror vi att forskning om de övriga risk- och skyddsfaktorerna som är utanför kärnfamiljen kan belysas och forskas mer om. Där tror vi att det finns ett utrymme att påverka unga människor genom förstärkta skyddsfaktorer från omgivningen och yttre aktörer. Det skulle kunna vara av stor betydelse för de unga som har lägre socioekonomi.

Innehåll

Andersson, H., & Kaspersen, L. (Red.). (2007). *Klassisk och modern samhällsteori*. (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Aftonbladet (2021). *Ungdomsbrottsligheten minskar, stannar hemma mer*. [Ungdomsbrottsligheten minskar – stannar hemma \(aftonbladet.se\)](https://www.aftonbladet.se) [2022-05-20]

Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Braun & Clarke (2006). *Using thematic analysis in psychology – Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77-101.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. (3 uppl.). Stockholm: Liber AB.

BRÅ (2009). *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling*.

BRÅ (2001). *Kriminell utveckling*. https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800018789/2001_15_kriminell_utveckling.pdf [2022-04-18]

BRÅ (2021): *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder En jämförande studie av nivåer, trender och våldsmetoder*. [Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder \(bra.se\)](https://www.bra.se) [2022-05-12]

BRÅ (2021). *Unga som döms för rån eller våld eller hot mot tjänsteman har störst risk att fortsätta begå brott*. <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/press/2021-04-13-unga-som-doms-for-ran-eller-vald-eller-hot-mot-tjansteman-har-storst-risk-att-fortsatta-bega-brott.html> [2022-05-10]

BRÅ (2021) *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö 2006–2017*.
https://bra.se/download/18.7f57ba351641b9cdc3d3859/1530102465497/2018_9_Utvecklingen_i_socialt_utsatta_omraden_i_urban_miljo_2006-2017.pdf [2022-05-21]

Estrada, F. & Flyghed, J. (2017) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. (4. uppl.). Studentlitteratur: Lund.

Skjutningar ökar - men det gör inte våldsbrotten (2022). [Skjutningar ökar – men det gör inte våldsbrotten - | forskning.se](http://forskning.se) [2022-06-04]

Gerell, M. (2019). *Utsatta områden i Sverige och polisens lägesbildsverktyg*. Malmöuniversitet, Fakulteten för hälsa och samhälle (HS), Institutionen för kriminologi. <http://mau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1412436&dswid=-6147> [2022-04-11]

Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. London, Routledge

Högskolan Dalarna (2017.) *Forskningsetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna*.
<https://www.du.se/globalassets/global/styrdokument/forskning/3.-regler/forskningsetiska-anvisningar-for-examens-och-uppsatsarbeten-vid-hogskolan-dalarna.pdf> [2022-06-04]

Kunskapsguiden (2021). *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteenden*.
<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/barn-och-unga-som-begar-brott/risk--och-skyddsfaktorer-for-normbrytande-beteende/> [2022-05-25]

Lemma, P. et al (2015). *Well-being in 15-year-old adolescents: a matter of relationship with school*. *Journal of Public Health* | Vol. 37, No. 4, pp. 573–580.
[untitled \(nih.gov\)](https://doi.org/10.1007/s12053-015-0608-1) [2022-05-08]

Levin, I., & Trost, J. (2018). *Att förstå vardagen*. (5 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Malmö Universitet (2021). *Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999–2017*. Malmö: - Fakulteten för hälsa och samhälle (HS), Institutionen för kriminologi (KR).

Nationella operativa avdelningen (2017). *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: Nationella operativa avdelningen. https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen-2017.pdf [2022-04-11]

Polisen (2017). *Utsatta områden- Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: Nationella operativa avdelningen.

Polisen (2021). *Utsatta områden* [Utsatta områden | Polismyndigheten \(polisen.se\)](https://polisen.se/utsatta-omraden), [Lägesbild över utsatta områden 2021.pdf](https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen-2021.pdf) [2022-04-12]

Sarnecki, J. (2020). *Introduktion till kriminologi*. (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Segeren, M., Fassaert, T., de Wit, M. et al. (2020). *Constellations of youth criminogenic factors associated with young adult violent criminal behavior*. *Crime Science*.

Skolverket (2005). *Situationen i de stadsdelar som omfattas av lokala utvecklingsavtal*. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a655aca/1553959016592/pdf1563.pdf> [2022-04-11]

Socialstyrelsen (2021). *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2021-11-7626.pdf> [2022-05-25]

Svenska Akademiens Ordbok (2021). Svensk ordbok – ungdom <https://svenska.se> [2022-05-21]

Svenska Dagbladet (2022). *Brottsligheten viktigaste frågan: "En raket"*. [Brottslighet viktigaste valfrågan: "En raket" | SvD](#) [2022-05-13]

Svenska Dagbladet (2021). *Varannan i utsatta områden vill flytta*. [Varannan i utsatta områden vill flytta | SvD](#) [2022-05-12]

Sveriges riksdag (2020). *Stoppa skjutningar och öka tryggheten i socialt utsatta områden*. [2022-06-04]

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Bilagor

Bilaga 1 – *Informationsbrev*

Vi heter Hannes & Zeynep och är två studenter vid Högskolan Dalarna där vi läser vår sista termin på Samhällsvetarprogrammet med inriktning Sociologi och skriver just nu en examinerande C-uppsats på 15 HP.

Information om undersökning

Studien handlar om att identifiera skyddsfaktorer som bidrar till att unga män lever ett laglydigt liv och inte ansluter sig till brottslighet. Studien utgår ifrån en befintlig teori som handlar om skyddsfaktorer som kan bidra till att unga män väljer att inte ansluta sig till brottslighet. Studiens syfte är därför att undersöka vilka skyddsfaktorer som visar sig hos deltagarna och jämföra resultaten med teorin.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning. Du kan när kom helst under studiens gång välja att avbryta ditt deltagande utan att ange någon orsak.

Vidare handlar undersökningen om att det som identifieras som *riskfaktorer* för ungas anslutning till brottslighet, likväl kan vara *skyddsfaktorer* för ungas *avstånd* till brottslighet. Med studien vill vi därför genom insamlad information via intervjuer se om det går att *identifiera skyddsfaktorer*. Vilka sedan kommer att jämföras med tidigare forskning, riskfaktorer, och teorin om *sociala band* som handlar om identifierade skyddsfaktorer.

Det är viktigt att undersökningen genomförs för att vetenskapen ska utvecklas och samla ny information. Vi tycker det är särskilt viktigt och intressant att undersökningen handlar om att identifiera *skyddsfaktorer*, då en ökad kunskap i detta kan skapa en viktig riktlinje i brottsförebyggande syfte i Sverige och föra något gott både i kunskap och praktik. På det viset kan det vara ett bidrag till utveckling samhället.

Datainsamling kommer att ske genom *intervjuer som spelas in*. Inspelningen kommer sedan att transkriberas, tematiseras och analyseras i studien där även resultat av analysen kommer framgå. *Urval* av deltagare har skett genom vissa kriterier, vilka måste uppfyllas för att kunna delta i studien:

- *mellan 18–28 år*
- *aldrig varit - dömd, eller misstänkt för brott*
- *ej brottsligt aktiv*
- *manlig deltagare*

Du passar in i studiens urval eftersom du vid tidigare tillfälle blivit förfrågad och då uppgett att du uppfyller dessa kriterier vilket innebär att du är en lämplig deltagare. Urvalet grundar sig i tidigare forskning, vetenskaplig teori och relevans. Till exempel är unga män *överrepresenterade* i ungdomsbrottslighet, därför vill vi undersöka just unga män i motsatsen. Det blir relevant och aktuellt i urvalsgruppen i förhållande till befintligt underlag från tidigare forskning.

Insamlade materialet kommer att hanteras och bearbetas enligt forskningsetiska regler och principer. *Samtliga deltagare kommer att vara anonyma* genom att information kommer att *avidentifieras*. Den insamlade informationen kommer att *hanteras på ett säkert sätt*. Genom att lagra informationen med hjälp av *säkerhetsväggar* och *lösenord* kommer det *skyddas mot obehörig åtkomst* under studiens gång. Materialet kommer att raderas *efter* att studien är inlämnad och

examinerad med betyg. Vi kommer att följa *samtliga forskningsetiska principerna vilka är följande:*

Informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav, och nyttjandekrav.

Härmed efterfrågas ditt deltagande i denna studie. Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan under, eller efter intervjun utan att ange motivering.

Vid ytterligare upplysningar, frågor eller funderingar kontakta nedanstående ansvariga.

Borlänge 2022-06-04

Hannes Tarach, 0737416302, h19hanta@du.se

Zeynep Erbek, 0760550551, h19zeyer@du.se

Handledare: Peter M Jansson, 023-778552, Pja@du.se

Bilaga 2 – Intervjuguide

Berätta lite om dig själv, vem är du?

Anknytning sociala band – Sociala miljön

Hur upplever du att din relation till din familj är?

Upplever du din familj som socialt närvarande, och du kan vara dig själv?

Hur är/har din skolgång varit socialt, var/är du engagerad?

Har du haft uppmuntran och stöd från din familj under din skolgång?

Upplever du att din omgivning, så som umgängeskretsar är likasinnade som dig?

Känner du att du har inflytande över dina vänner, eller tvärtom, iså fall på vilket sätt?

Upplever du att du kan vara dig själv i dina relationer?

Hur skulle du beskriva din sociala miljö?

Hur upplever du de sociala och-eller ekonomiska förutsättningarna som du haft under din uppväxt?

Var det försvårande på något sätt eller underlättande?

Åtagande

Känner du sig stolt över något specifikt som du åstadkommit, så som jobb, skola, aktiviteter?

Har du några ambitioner i livet just nu, jobb, skola, aktiviteter?

Deltagande

Hur spenderar du din fritid?

Finns några aktiviteter du är engagerad i, sport, eller annat?

Om ja, hur och när började du med aktiviteten?

Upplever du att några aktiviteter eller engagemang tar särskilt mycket energi eller tid under dina vardagar eller din fritid?

Upplever du att du har tid över förutom dessa aktiviteter?

Tro

Vad är din åsikt om de normer och lagar som finns i samhället?

Har du alltid haft dessa åsikter, eller har de ändrats?

Vad är det som motiverar dig till att vara laglydig?

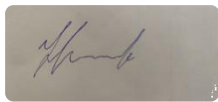
Om du reflekterar över vad ett brottsligt beteende skulle innebära för konsekvenser, vad skulle du då tänka på?

Bilaga 3 – Kontrakt om samarbete mellan författarna

INTYGANDE OM SAMARBETE

Härmed intygas att föreliggande examensarbete, 15 HP inom huvudområdet sociologi med titeln: *Varför blir de flesta unga inte brottslingar?* är skriven i samarbete mellan nedanstående personer och att var och en av författarna har bidragit i samma omfattning till uppsatsens innehåll:

Namnförtydligande och underskrift: Hannes Tarach

A rectangular image showing a handwritten signature in blue ink on a light-colored background. The signature is cursive and appears to read 'Hannes Tarach'.

Namnförtydligande och underskrift: Zeynep Erbek

A rectangular image showing a handwritten signature in blue ink on a light-colored background. The signature is cursive and appears to read 'Zeynep Erbek'.

Datum: 2022-06-02

Ort: Gävle